KADINLARIN SESİ

eşitlik
toplumsal ilerleme
ve barış için

SAYI 49 • YIL 5 10 TL LIK DERGİ AĞUSTOS 1979

İKD AÇILMALIDIR

İLERİCİ KADIN HAREKETİ DURDURULAMAZ...!

Ülkemizde dünyada eşine az rastlanılır büyük, tarihi bir uzun yürüyüş gerçekleştirildi. İlerici kadınlarımızın «İlerici Kadın Hareketi Durdurulamaz», «İKD kapatılamaz» yürüyüşü...

Bu yürüyüş, emperyalizmin baskısının ağırlaştığı, faşizm tehlikesinin arttığı, CHP'nin sağ kanadının ağırlıkta olduğu hükümetin, NATO'culuk, sıkıyönetimcilik, kemerleri sıkma politikası sonucu, anti-demokratik uygulamalarını arttırdığı bir ortamda gerçekleşti.

Halkımıza kurşun yağdıran MHP ve ÜGD, hükümetin «özgürlükçü demokrasi» anlayışına sorun olmazken, demokrasi, bağımsızlık, barış, ilerleme isteyen, eşit işe eşit ücret, analığa saygı, çocuklarımıza kreş isteyen ilerici kadınlarımızın böylesine demokratik bir örgütü olan İKD sorun olmuş, İKD faaliyetten alıkonulmuştur.

İlerici kadınlarımız İKD'ye sahip çıkarak görülmemiş şekilde inançlı, kararlı, özverili, güçlü bir eylemle, demokratik hakları yok edip faşist tırmanışa yardım eden böylesine «özgürlükçü demokrasi» anlayışına karşı çıkmışlardır.

Bu eylem anti-emperyalist, anti-faşist bir eylem olmuştur. Bu eylem demokrasi savaşımında tarihe geçecek, demokrasi için canlarını vermeye hazır, halkının yanında, yiğit, işçi, emekçi, aydın kadınlarımızın bilinçli, örgütlü en büyük eylemi olmuştur.

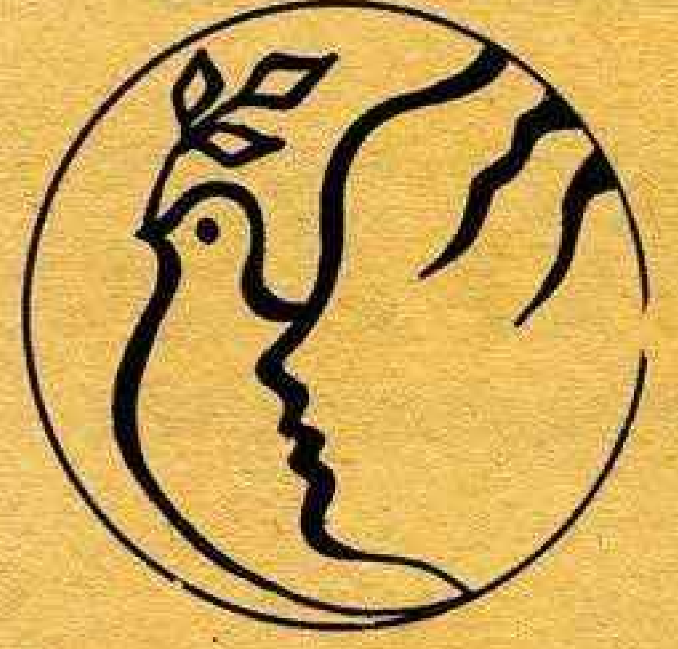
Bu nedenle Kadınların Sesi'nin bu sayısını bu büyük tarihi, uzun kadın yürüyüşüne ayırmış bulunuyoruz.

KADINLARIN SESİ

Kadınlarımız neden bilinçlenmeli ve örgütlenmeli ?

ÇÜNKÜ!

Ekrem Moralı
bağışıdır - 2012

• Kadınlarımızın yüzde 60'ı okuma yazma bilmez, cahildir. Okuma şansı olanlar ise iyi eğitim görmüş olsalar da iş bulmada, mevkilendirmede hep ikinci sıradadırlar.

• Analık toplumsal bir işlev sayılmaz. Doğum izinleri keyfi uygulanır. Kadınlarımız tezgâh başında doğurmak zorunda bırakılır.

• Kadın ve erkek yasa karşısında eşittir. Ancak yine yasalarda kadını ikinci sınıf vatandaş sayan, aşağılayan maddeler yer alır. Örneğin bir kadın kocasının izni olmadan bir işte çalışamaz.

• Kadınlar aynı zor koşullarda, aynı bilgiyle çalışsalar da ücretleri erkeklerden daha azdır. Eşit işe eşit ücret çoğu yerde uygulanmaz. Kadınlar en son işe alınır, en önce işten atılır.

• Çocuklarımız rastgele yaşarlar, gelişigüzel büyürler. Bu parababaları için sorun değildir. Onlar için anaların çalışması, kârlarına kâr katmaları önemlidir. Çocuklar yaşasa da olur, yaşamasa da.

• Köylü kadınlarımız okul yüzü görmemiş, çoğu köyünün dışına çıkmamıştır. Alınıp satılırlar, bir eşya gibi. Tarlada, evinde çocuğu sırtında ömür boyu çalışır durur köylü kadınlar.

İşte, bütün bunlar ülkemizde kadınlarımızın sorunlarını, haklarını bilmesi, bilinçlenmesi için ayrı bir kadın örgütlenmesini zorunlu kılan nedenler.

1975

İKD, 1975 yılının haziran ayının üçüncü günü İstanbul Çeliktepe'de eski, tek göz odada, 30 kadınla çalışmalarına başladı. Bu kurulan herhangi bir dernek değildi. Bu o güne kadar Türkiye'mizde var olmamış, işçi, emekçi, köylü, aydın kadınlarımızın derneği idi. İlerici kadınlarımızın ilk örgütü idi.

İKD'nin kuruluşu dünyada olduğu gibi Türkiye'de de barış, demokrasi, bağımsızlık, toplumsal ilerleme savaşımının geniş yığınları hızla sararak geliştiği bir dönemde kuruldu. Yüzyıllarca ikinci sınıf vatandaş sayılan, geri, bilinçsiz bırakılarak, çifte sömürüye koşulan kadınlarımız bu savaşımın dışında kalamazlardı. **«Kadınların katkısı olmadan demokrasi, demokrasi olmadan kadınların kurtuluşu gerçekleşemez»** belgisiyle yola çıkan ilerici kadınlarımız, kadınlarımızın emekçi ve ana olarak toplumda eşit ve saygın yerlerine kavuşmaları için, bilinçlenmeleri ve örgütlenmeleri için ilk adımı attılar. İKD kuruldu.

- 20 Haziran 1975 İKD, «Barış ve Özgürlük Mitingi»ne katılıyor
- Ağustos 1975 Kadınların Sesi Gazetesi yayına başlıyor
- Okuma-Yazma Kursları yaygınlaşıyor
- 20 Eylül 1975 İlerici kadınlar «Demokratik Hak ve Özgürlükler» mitinginde
- 8 Kasım 1975 Kadın Sorunu etrafında yığınsal bir seminer düzenleniyor
- 2. Stockholm Çağrısına imza kampanyası başlatılıyor.

...ve yıl 1976 İKD Demokrasi saflarında yerini alıyor

1976

İşçi sınıfının ve emekçi halkın tekellere, faşizme ve emperyalizme karşı savaşımı güçleniyor. Ve henüz 1 yaşına bile girmemiş İKD, eylemleriyle demokrasi savaşımında yerini alıyor.

YAŞASIN 1 MAYIS DÜNYA İŞÇİ SINIFININ SAVAŞ, BİRLİK VE DAYANIŞMA GÜNÜ

FAŞİST 141 VE 142. MADDELER KALKSIN,

SÖMÜRÜYE, EŞİTSİZLİĞE, FAŞİST SALDIRILARA KARŞI ÖZGÜRLÜK VE HAK EŞİTLİĞİ İÇİN SAVAŞAN TÜM KADINLARA SELAM

8 MART 1976 «DÜNYA EMEKÇİ KADINLAR GÜNÜ»

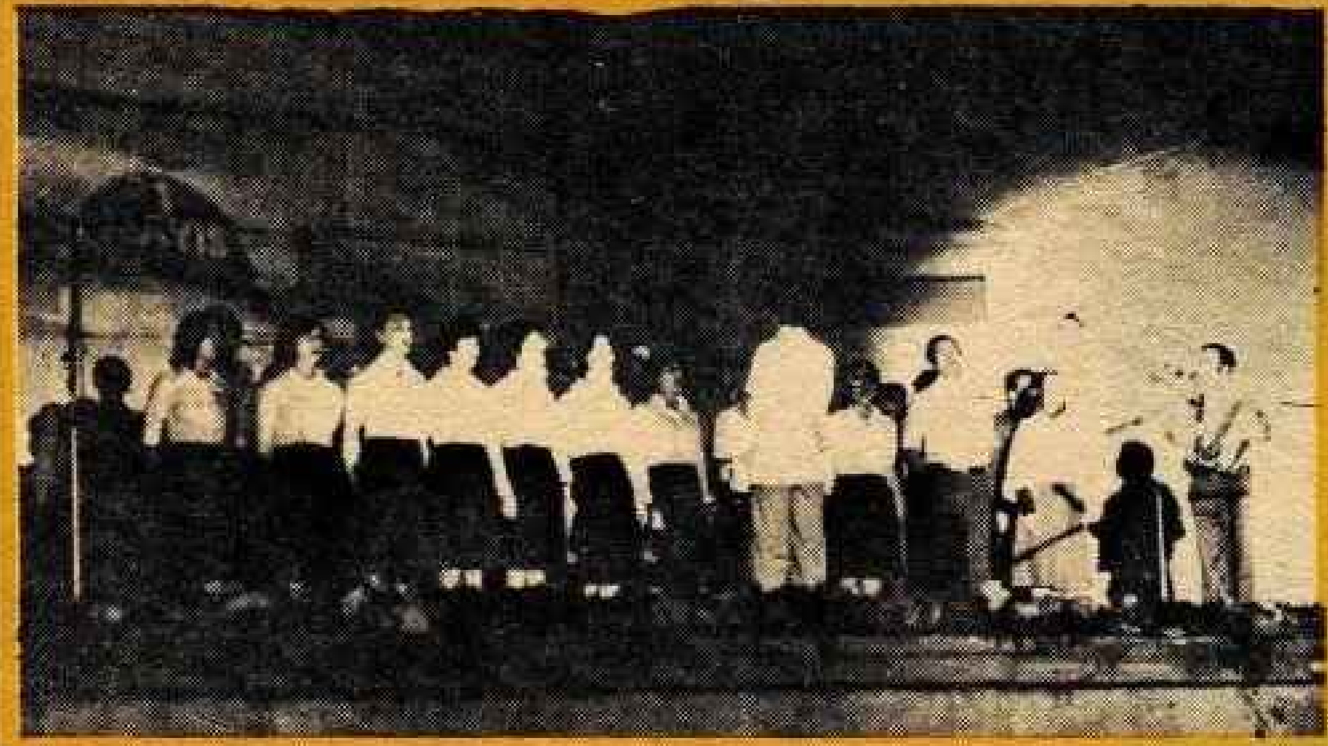
1910 Yılından beri dünyanın her köşesinde kadınların dostluk, dayanışma ve savaşım günü olarak kutlanan 8 MART DÜNYA EMEKÇİ KADINLAR GÜNÜ ülkemizde ilk kez yığınsal olarak İKD tarafından kutlanıyor.

1 MAYIS 1976
«1 MAYIS 1 MAYIS İLK DİLEĞİMİZ YAŞATACAK SENİ TUNÇ BİLEĞİMİZ»

Ülkemizde 50 yıldır 1 Mayıs'lara konan yasak kırıldı. İKD üyeleri genciyle, yaşlısıyla, çocuklarıyla doldurdular 1 Mayıs Alanı'nı. DİSK'in öncülüğünde ilk kez İstanbul'da yığınsal olarak kutlanan 1 Mayıs'da ilerici kadınlarımız da haykırdılar belgilerini ve kırmızı çatkılarıyla tutuşturdular alanı...

1 EYLÜL 1976

Dünya Barış Günü'nün ulkemizde ilk kez kutlanması için İKD, demokratik örgütlere çağrıda bulunuyor. İstanbul Açık Hava Tiyatrosu'nda binlerce kişinin katıldığı görkemli bir toplantı yapılıyor. İKD şubelerinin başı çekmesiyle aynı şekilde, İzmir ve Ankara'da da büyük kutlamalar düzenleniyor.

«HER İŞYERİNDE HER MAHALLEDE KREŞ» KAMPANYASI YIĞINLARA MAL OLDU

İKD, 15 Temmuz 1976 tarihinde yaptığı bir basın toplantısıyla KREŞ KAMPANYASI'nı başlattı. Kampanya yurt çapında dağıtılan, bildiri, afişleme, imza kampanyalarıyla sürdürüldü. Kreş konusunda yasaları uygulamayan işverenler tesbit edilerek ilgililere bildirildi. Bugün bu kampanya sonuçlarını vermiş, başta hükümet olmak üzere belediyeler ve demokratik kuruluşlar kreş talebine sahip çıkmışlardır.

- Şubat 1976 (İKD kadınların 20 yılda emekliliği için yaygın bir imza kampanyası açıyor).
- Yine aynı yıl Van'da meydana gelen depremden sonra İKD'nin çağrısıyla bir kampanya başlatılıyor. Silahlanma harcamalarında yüzde 10 indirim yapılarak ayrılan fonun deprem bölgesi yararına kullanılması isteniyor.
- İKD, Devlet Güvenlik Mahkemeleri'ne karşı DİSK'in başlattığı eylemlere yaygın bir biçimde katılıyor. İşçi sınıfının yanında yığınsal eylemlerde yerini alıyor.
- 6 Kasım 1976 İKD, kardeş örgütlerle «Can Güvenliği ve Öğrenim Özgürlüğü» forumuna katılıyor.
- 23 - 26 Eylül 1976 İKD üyeleri Helsinki'de yapılan «Silahlanma Yarışına Son, Silahsızlanma ve Detant İçin Dünya Konferansı»na katılıyor. Ve Türkiye kadınlarının barış savaşımındaki kararlılığını dile getiriyor.

1977

Milliyetçi Cephe hâlâ hükümette. Ve faşist terör hızla tırmandırılıyor. Hergün yeni bir siyasi cinayet işleniyor. 1 Mayıslar burjuvaziyi korkutuyor. Maocusu, faşisti, CİA'sı yüzbinlerin üzerine kan kusuyor. 36 Kişinin öldüğü toplu kırım yaşanıyor. 5 Haziran Genel Seçimleri'nde halkımız «MC'ye OY YOK» belgisini yükseltiyor. 1977 Yazında DİSK ULUSAL DEMOKRATİK CEPHE çağrısını yapıyor. Yıl sonunda yığınsal savaşımların etkisi sonucu 2. MC hükümeti düşürülüyor.

EMPERYALIST BASKILARA, FAŞİST TEHLİKEYE, TEKELLERİN İŞÇİ ÜCRETLERİNE, SOSYAL HAKLARA SALDIRISINA KARŞI TÜM HALK GÜÇLERİNİN EYLEM VE CEPHE BİRLİĞİ İÇİN İLERİ

«FAŞİSTLER SAVULUN, ANALAR GELİYOR.»

26 ŞUBAT 1977 EVLAT ACISINA SON YÜRÜYÜŞÜ

Cumhuriyet Tarihinin örgütlü, yığınsal ilk kadın yürüyüşü yapıldı. Yürüyen 10 bini aşkın kadın, evlatlarının faşist çetelerce öldürülmesine sessiz kalamayacaklarını gösterdi. Yürüyüş İKD ve CHP Kadın Kollarının eylem birliği ile gerçekleşti. Analar doğurup büyüttüklerine sahip çıkıyor, kararlı olduklarını, faşizmin anaların siperini aşamayacağını bu yığınsal eylemle kanıtlıyorlar.

MESS'E KARŞI MADEN-İŞ GREVCİLERİYLE DAYANIŞMA YÜKSELİYOR

Türkiye işçi sınıfı tarihinde yeni bir sayfa. Maden-İş üyeleri tekellere karşı yiğitçe grev yapıyor. Ulusal ve uluslararası dayanışma örülüyor. İKD'li bacılar, dayanışmanın en güzelini gösteriyor. Çeyizlerini, el işlerini, kurban derilerini satıyorlar. Grevcilere her gün kar yağmur demeden yemek pişiriyorlar. Grevci eşlerini bir an yalnız bırakmıyor, mahallelerde işçilerin haklılığını anlatıyorlar. İşçi sınıfının yolundan yürüyen kadınlar en içten davanışmalarını sunuyor

«GÜNDELİKÇİ KADINLAR SİGORTALANMALIDIR» KAMPANYASI

İKD Haziran ayında gündelikçi kadınların SSK kapsamına alınması ve işveren primi ödemeksizin bu haktan yararlanmalarını sağlayacak bir yasa değişikliği istemini içeren dilekçe formları hazırladı. İmza formları binlerce gündelikçi kadın tarafından imzalanarak TBMM Dilekçe Komisyonuna ulaştırıldı. Ayrıca kamuoyuna açık bir imza kampanyası da başlatıldı.

- 8 Mart yığınsal bir geceyle ve yurt çapında sergi, açık oturumları içeren bir haftayla kutlandı.
- 5 Haziran Genel Seçimlerinde İKD üyeleri yine yığınsal eylemlerde, sandık başlarında yerlerini aldılar.
- İKD Üyeleri Uluslararası toplantılara katıldı
  — 14-16 Ocak 77 «Dünya Barış Güçleri Forumu» Moskova
  — 11-16 Şubat 77 «Dünya Kamuoyu ve Helsinki Son Senedi» konulu Dünya Barış Konseyi Prezidyum Toplantısı Sofya
- 6-11 Mayıs 77 «Dünya Barış Kurucuları Toplantısı» Varşova
- 1 Mayıs 1977
  İKD yine 1 Mayıs Alanı'nda. 36 kişinin öldüğü toplu kırım onları yıldırmıyor. Ağızlarında «Haydi 1 Mayıs 78'e» belgisi...

PAHALILIGI - İŞSİZLİĞİ - FAŞİST BASKILARI PROTESTO YÜRÜYÜŞLERİ

İşbirlikçi tekelci sermaye ağır ekonomik bunalımın yükünü emekçi halkın omuzuna yüklüyor. Fiyatlar iki misli artırılırken, ücretler dondurulmak isteniyor. İKD Eylül ayında pahalılığa, işsizliğe karşı yoğun bir kampanya başlatıyor. Bildiriler dağıtılıyor, kahve toplantıları, yürüyüşler yapılıyor. 23 Eylül İstanbul Kartal, 28 Ekim Bursa, 5 Kasım Ankara ve İzmir, 6 Kasım Adana, 20 Kasım Çaycuma, 3 Aralık Kocaeli'nde işsizliğe, pahalılığa, faşizme karşı yığınsal kadın yürüyüşleri ve demokratik kuruluşların gerçekleştirdikleri eylem birliği miting ve yürüyüşleri düzenlendi.

Demirel'in «nerede yok var söyleyin, kamyon gödereyim» sözü üzerine yine kadınlar binlerce imza ve dilekçeyle, gaz, et, tüp istediler.

1978

MC yıkılıp gitti. Ancak faşist terör tırmanıyor. CHP ağırlıklı hükümet seçim öncesi halka verdiği sözünü tutmuyor. Hayat her gün pahalılanıyor, işsizlik artıyor, uluslararası tekellere boyun eğiliyor. Tüm bunlara karşın demokrasi güçleri eylem ve güç birliğini örmeye çalışıyor, yığın eylemleriyle istemlerini haykırıyorlar.

● BUNALIMDAN TEK ÇIKIŞ YOLU SOSYALİZME AÇILAN İLERİ DEMOKRATİK DEVRİM

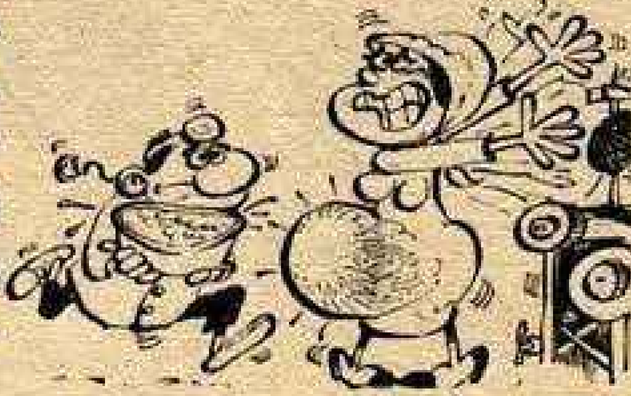
● 8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ

8 Mart'ı Kutlama haftası 11 Mart'ta yapılan «Haklarımız, Çocuklarımız ve Demokrasi İçin İleri» yürüyüşü şöyle sona erdi. İstanbul'da yapılan yürüyüşte 5 bine yakın kadın istemlerini haykırdı.

8 Mart bir hafta boyunca 30'u aşkın il ve ilçe ile ilk defa Bademler Köyü'nde kutlandı. Kutlamalara Beria Onger'in konuğu olarak UDKF, Sovyetler Birliği, Bulgaristan, Yunanistan kadın örgütlerinin temsilcileri de katıldılar.

DOĞUM İZİNLERİ BİRLEŞTİRİLMELİ VE UZATILMALIDIR

2 Şubat 1978. İKD bir basın toplantısıyla kampanyayı başlatıyor. Kampanya amacına ulaşıyor. İş yasasının ilgili maddesi doğum izinlerinin birleştirilmesi doğrultusunda değiştiriliyor.

28 - 29 MAYIS 1978
● (İKD 2. GENEL KURULU)

Kongre, 23 İKD şubesinden 12 bin üyeyi temsilen Anadolu'nun dört bir köşesinden gelen delegelerin savaşsız, sömürüsüz bir dünya, çocuklarımıza mutlu bir gelecek için savaşımda kararlılıklarının vurgulandığı bir toplantı oldu. Oy birliği ile alınan kararların bazıları şunlardı :

● Analığın toplumsal bir işlev sayılması ● Faşist yuvaların kapatılması ● Faşist 141 - 142. maddelerin kaldırılması ● Anti - demokratik yasa ve maddelerin kaldırılması ● İşsizlik, pahalılık, yoksulluk, kemerleri sıkma politikasına karşı savaşım verilmesi ● NATO gibi emperyalizmin saldırgan bloklarından çıkılması ● İleri demokratik bir düzen için Ulusal Demokratik Cephe'nin kurulması ● Kadınları aşağılayan, eşitliği engelleyen yasalara ve görüşlere karşı ardıcıl savaşım verilmesi ● UDKF'ye üyelik...

YENİ BİR ATILIM

● 18 Kasım «ANALAR BACILAR FAŞİZME KARŞI MÜCADELEDE GÖREV BAŞINA» yürüyüşüne diğer kadın kollarıyla birlikte katıldı. Bu eylem demokratik kadın hareketinin eylem birliğinin güçlenmesi açısından önemli bir atılım oldu.

● 15 Ocak 1978'de İstanbul'da «Faşizme, Emperyalizme, Şövenizme, Zamlara ve İşsizliğe Karşı Güç ve Eylem Birliği Mitingi» yapıldı. Ülkemizde ilk kez gerçekleştirilen bu ortak eyleme İKD ile birlikte 29 demokratik kuruluş katıldı.

● İKD Mart ayında 12 demokratik örgütle birlikte «Faşist Yuvalar Kapatılsın» kampanyasına aktif olarak katıldı.

● 1 Mayıs 1978'de yine yığınsal olarak 1 Mayıs Alanı'ndaydı. 77'nin katliamı, burjuvazinin baskı, terör ve engellemeleri kadınlarımızı yıldırmamıştı.

● Türkiye Barış Derneği'nin çağrısı üzerine tüm yurt çapında demokratik örgütlerin katılımı ile örgütlenen NÖTRON BOMBASINA HAYIR kampanyasının hayata geçirilmesinde İKD başı çekti.

● İKD BM tarafından ilan edilen 1979 çocuk yılına sahip çıktı. 18 Şubat'ta İKD'nin öncülüğünde 15 demokratik örgütün oluşturduğu UÇY Demokratik Örgütler Çalışma Grubu kuruldu.

● 16 Aralık'ta Diyarbakır'da, 23 Aralık'ta Trabzon'da İKD şubeleri tarafından emperyalizme, faşizme, pahalılığa, işsizliğe karşı düzenlenen yürüyüşler bu bölgelerde yapılan ilk yığınsal kadın eylemleriydi.

● İKD, Aralık ayında Zonguldak'ta, İstanbul Kadıköy'de, İzmir'de ve Antakya'da yapılan eylem birliği yürüyüş ve mitinglerine yığınsal olarak katıldı.

● Kreş Seferberliği Aralık ayında TBMM'ne 60 bini aşkın imzanın verilmesiyle yeni bir hız kazandı.

● 9-12 Şubat 1978; İKD üyeleri «Akdeniz, Barış, Güvenlik ve İşbirliği Konferansı» Atina toplantısına katılıyor.

1979

1979 Yılına 13 ilde ilan edilen sıkıyönetimle giriyoruz. Faşist cinayetlerin ardı arkası kesilmiyor. CHP ağırlıklı hükümetin uyguladığı sağ politika ile emperyalizme bağımlılığımız artıyor. İMF'ye boyun eğiyor Türkiye. Kuyruklar, yoklar, hayat pahalılığı almış başını gidiyor. Buna karşın yurdun dört bir yanında faşizme karşı güç ve eylem birliği gelişiyor. İKD'nin de içinde yer aldığı bir dizi miting ve yürüyüş düzenleniyor. Demokratik kazanımları korumak ve genişletmek Türkiye demokrasi güçlerinin önündeki görev oluyor. Halkımız faşist katillerden hesap sorulmasını, MHP, ÜGD'nin kapatılmasını istiyor. Faşist 141-142. maddelerin kaldırılması istemi etrafında yığınlar birleşiyor.

SIKIYÖNETİM KALDIRILSIN, FAŞİST ODAKLAR DAĞITILSIN, MHP, ÜGD KAPATILSIN KATİLLERDEN HESAP SORULSUN

EMPERYALİZMLE, TEKELLERLE UZLAŞMA, KEMERLERİ SIKMA POLİTİKASINA HAYIR

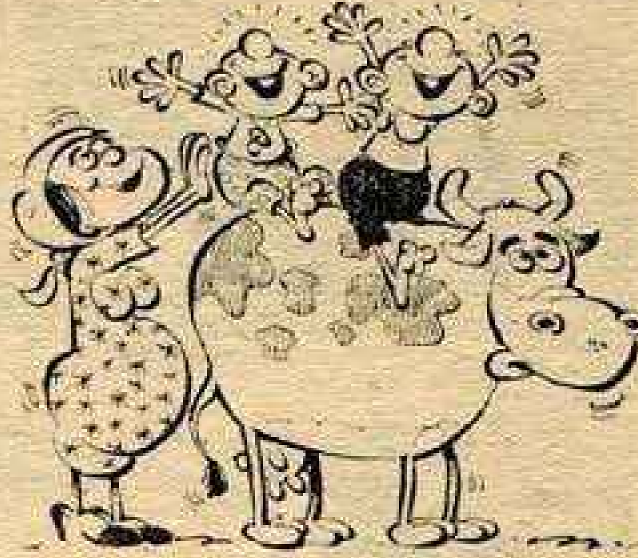

1979 ULUSLARARASI ÇOCUK YILI

UÇY başlıyor. İKD, UÇY Demokratik Örgütler Çalışma Grubu'ndaki çalışmasını sürdürürken birçok ilde UÇY komitelerinde görev alıyor. UÇY Milli Komitesi tarafından İKD'nin önerisiyle düzenlenen Ulusal Konferansa aktif biçimde katılıyor. Ve konferans sonuçlarının kamuoyuna yaygınlaştırılması için seferber oluyor

- 8 Mart Dünya Kadınlar Günü nedeniyle 10 Mart'ta Bursa, Eskişehir, Edirne, İskenderun, Zonguldak, Balıkesir ve İzmir'de yığınsal kadın yürüyüşleri düzenledi. Ayrıca bir çok ilçe ve köyde de bir hafta boyunca kapalı salon toplantılarıyla kutlandı.
- İKD 28 Ocak Çaycuma, 17 Şubat Zonguldak ve Bursa, 24 Şubat İzmit'te yapılan güç ve eylem birliği mitinglerine de yığınsal olarak katıldı.

- 1 MAYIS 1979 (İlerici kadınlar İzmir'de), «141 - 142' ye hayır», «MHP, ÜGD kapatılsın, İKD açılsın» ve 1 Mayıs Cumhuriyet Alanı'na sığmıyor kadınlar, işçiler, gençler, köylüler, aydınlar...

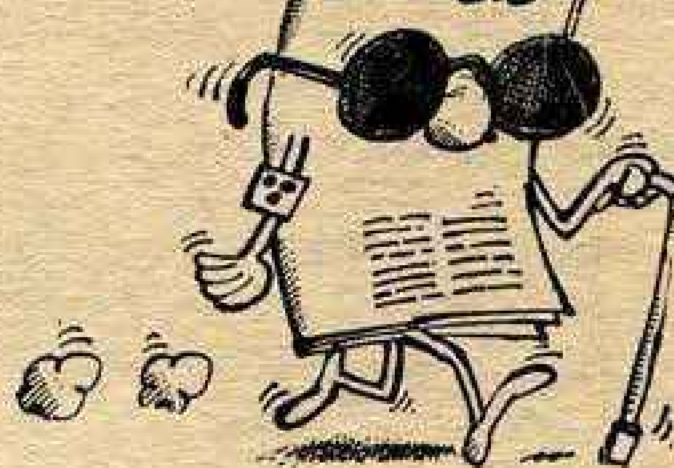
SÜT KAMPANYASI BAŞLATILDI

UÇY nedeniyle İKD kamuoyunu ve yetkililerin dikkatini emekçi halkımızın artan pahalılık, işsizlik sonucu büsbütün artan beslenme sorununa çekiyor. Ve yeni bir kampanya başlatılıyor. Devlet ve İşverenler 0-6 yaş arası çocuklara, gebe ve emzikli kadınlara ÜCRETSİZ SÜT sağlamalıdır. Kampanya yurt çapında ilgi görüyor.

28 NİSAN 1979... İKD GEREKÇESİZ OLARAK FAALİYETTEN MEN EDİLDİ

İKD Genel Merkezi İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'nın kararıyla sıkıyönetim süresince faaliyetten men edildi. Tüm şube ve temsilcilikleri gerekçesiz olarak kapatıldı.

*

• ULUSLARARASI ÇOCUK YILINDA ÇOCUKLARIMIZA CAN GÜVENLİĞİ, SAVAŞSIZ, SÖMÜRÜSÜZ BIR DÜNYA İÇİN SAVAŞIM VERELİM.

*

İKD alışılmışın dışında büyük bir sessizlikle faaliyetten alıkonuyor. Ne bir sıkıyönetim bildirisi, ne basında bir satır, ne de TRT'den bir ses.

Türkiye kadınlarının tek yığınsal örgütü İKD'nin yurt düzeyinde kurulu 33 şube ve 35 temsilciliğinin kapıları da mühürleniyor.

İlerici Kadınlar Derneği Genel Merkezi'nin 28 Nisan 1979 günü İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından gerekçesiz faaliyetten men edilmesi kararı yurt içinde ve yurt dışında tepkilerle karşılandı.

İKD'ye konan yasağın kaldırılması için demokratik kitle örgütlerinin ve sendikaların yöneticileri, sanatçılar, bilim adamları, yazarlar, belediye başkanları, il idare kurulu üyeleri, ilerici parlementerler, İKD üyeleri, yurt çapında açılan imza kampanyasına katıldılar. Ayrıca yurdun dört bir yanından postahanelerin önünde uzun kuyruklar oluşturan, birçok ilde basın toplantıları düzenleyen ilerici kadınlar, Başbakan Bülent Ecevit'e binlerce telgraf ve imzalı dilekçeler göndererek İKD'nin açılmasını istediler.

Bu anti-demokratik uygulama çeşitli yabancı kadın örgütleri ve Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu'ndan ve yurt dışında çalışan işçi, kadın, gençlik örgütleri tarafından Başbakan'a gönderilen protesto mesajlarıyla kınandı.

İKD'nin faaliyetlerinin durdurulması haberi sanki sözleşmişler gibi gazetelerde, radyo ve TV'nin haber bültenlerinde yer almadı. Ancak olaydan haftalar sonra ilerici, demokrat köşe yazarlarından Milliyet Gazetesi'nde Mümtaz Soysal ve Refik Erduran Cumhuriyet Gazetesi'nde Mustafa Ekmekçi köşelerinde hükümetin bu tavrını eleştiren yazılar yazdılar.

İKD Genel Başkanı Berla Onger'in hükümet yetkilileri ve kararı veren İstanbul Sıkıyönetim Komutanı'yla görüşme istekleri de sürekli geri çevrildi. Bunun üzerine Danıştay'a baş vurularak, gerekçesiz kararın kaldırılması istendi.

BARIŞ DOSTLUK DAYANIŞMA

yaşasın ulusal ve uluslararası dayanışma

İKD'nin faaliyetten men edilmesi üzerine açılan imza kampanyasına katılan ve mesaj gönderenler

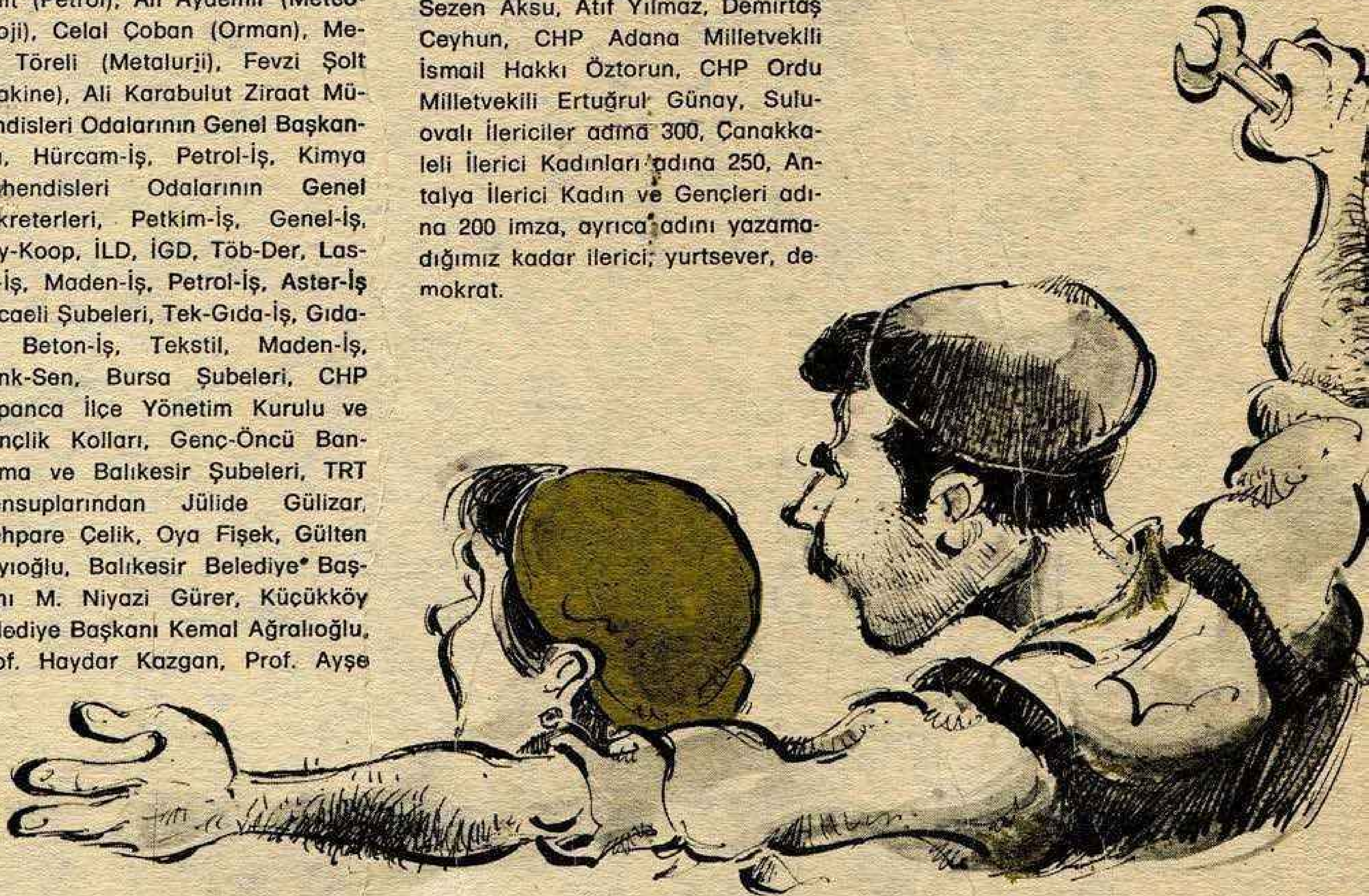
Mahmut Dikerdem (Türkiye Barış Der. Başk.), Kemal Türkler (T. Maden-İş Sen. Gen. Başk.), (Orhan Apaydın (İst. Barosu Başk.), Metin Denizmen (Bank-Sen Gen. Baş.), Nedim Tarhan (Köy-Koop. Baş. ve Adana Milletvekili), Erdal Atabek (TTB Merkez Konseyi Başk.), Erkan Oyal (TRT Der. Gen. Başk.), Ahmet Yıldız (Halkevleri Gen. Başk.), Hasan Fehmi Mavi (Tüs-Der Gen. Başk.), Eyüp Sıhhatli (Yeni Haber-İş Gen. Başk.), Aziz Nesin (TYS Gen. Başk.), Mustafa Karadayı (Petkim-İş Send. Gen. Başk.), Hasan Ayhan (Genel Der. Gen. Başk.), Rıdvan Budak (Tekstil Sen. Gen. Başk.), Yılmaz Döner (Dev. Maden Sen. Gen. Başk.), Fuat Gedik (Devrimci Toprak-İş Gen. Başk.), Aykut Göker (Tüted Gen. Başk.), Nizamettin Barış (Tüm-Der Gen. Başk.), Burhan Şükrü (AKÖK Gen. Başk.), Anıl Çeçen (Sanatsevenler Der. Gen. Başk.), Mehmet Sevim (Halk-Koop. Ank. Bir. Başk.), Azmi Kansak (Amatör Sporcular Sporcular Der. Başk.), Sedat Akol (İnşaat), Mustafa Gülenç (Fizik), Ümit (Petrol), Ali Aydemir (Meteoroloji), Celal Çoban (Orman), Melih Töreli (Metalurji), Fevzi Şolt (Makine), Ali Karabulut Ziraat Mühendisleri Odalarının Genel Başkanları, Hürcam-İş, Petrol-İş, Kimya Mühendisleri Odalarının Genel Sekreterleri, Petkim-İş, Genel-İş, Köy-Koop, İLD, İGD, Töb-Der, Lastik-İş, Maden-İş, Petrol-İş, Aster-İş Kocaeli Şubeleri, Tek-Gıda-İş, Gıda-İş, Beton-İş, Tekstil, Maden-İş, Bank-Sen, Bursa Şubeleri, CHP Sapanca İlçe Yönetim Kurulu ve Gençlik Kolları, Genç-Öncü Bandırma ve Balıkesir Şubeleri, TRT Mensuplarından Jülide Gülizar, Mehpare Çelik, Oya Fişek, Gülten Dayıoğlu, Balıkesir Belediye Başkanı M. Niyazi Gürer, Küçükköy Belediye Başkanı Kemal Ağralıoğlu, Prof. Haydar Kazgan, Prof. Ayşe Baysal, Türkkaya Ataöv, Rahmi Saltuk, Onat Kutlar, Duygu Aykal, Gazeteci Hüseyin Baş, Celalettin Çetin, Özlem Özgür, Ali Sirmen, Orhan Taylan, Vasıf Öngören, Mera Taygun, Umur Bugay, Türkân Şoray, Hale Soygazi, Yavuz Özkan Sezen Aksu, Atıf Yılmaz, Demirtaş Ceyhun, CHP Adana Milletvekili İsmail Hakkı Öztorun, CHP Ordu Milletvekili Ertuğrul Günay, Suluovalı İlericiler adına 300, Çanakkaleli İlerici Kadınları adına 250, Antalya İlerici Kadın ve Gençleri adına 200 imza, ayrıca adını yazamadığımız kadar ilerici, yurtsever, demokrat.

YABANCI ÜLKELERİN KADIN ÖRGÜTLERİ

UDKF Genel Sekreteri Mirjam Viretuominen, Fransız Kadınlar Birliği Uluslararası Komisyonu Sekreteri Ulusal Büro Üyesi Eliana Lacombe, İsviçre Uluslararası Kadın Bilgi Haberleşme Servisi (ISIS), İsveç Çalışan Kadınlar Örgütü, ABD Ekonomik ve Irksal Eşitlik İçin Kadın Hareketi (WREE) adına Donna Walcavage, İsveç Kadın Hareketi, Hollanda Kadın Hareketi, Japon Kadın Örgütleri Federasyonu (FUDANREN), Avusturya Demokratik Kadınlar Federasyonu Başkanı İrma SCHWAGER, Avusturyalı Kadınlar Birliği Ulusal Sekreteri Audrey Mc Donald, Sri Lankd (Seylan) Kadın Örgütü, Norveç Kadınlar Birliği, Belçika Kadın Hareketi, Kopenhag Kadın Kurtuluş Hareketi adına Elisabeth Suhn Rasma, İsviçre Kadın Birliği (OFRA) adına Zita Küng.

AVRUPA TÜRKİYELİ ÖRGÜTLER

Avrupa Türkiyeli Kadınlar Federasyonu Merkez Yürütme Kurulu (ATKF), Düsseldorf Türkiye İşçi Derneği Kadınlar Kol, Manheim Türkiye İşçiler Birliği Kadınlar Kolu.

ENGELLER AŞILACAK İKD AÇILACAK

YÜRÜYÜŞ MARŞI

Ankara'nın taşına bak
Gözlerimin yaşına bak
İKD'yi kapatmışlar
Anaların yasına bak

Yürüyoruz 500 kadın
Ankara'nın yollarında
Verilecek kavgamız var
Demokrasi saflarında

Uyan uyan işçi kadın
Gel bizimle savaşıma
Örgütlenip, birleşelim
İKD'nin saflarında

Faşizme geçit yok dedik
Kavga verdik, şehit verdik
Çağrımız var, birleşelim
UDC'nin saflarında

20 TEMMUZ İZMİR KOLU

Saat 12.00. **Izmir Konak Alanı.** Kemeraltı'nın girişinde bir bez döviz asılı. **«Ulusal Kadın Yürüyüşüne Katıl».** Yürüyüşün ilk kolu bugün İzmir'den yola çıkacak. Heryer yürüyüşün afişleri ile donanmış.

İzmir Konak Alanı bir düğün yeri. Pankartlar allı yeşilli. Davullar çalınıyor. Karşılamacılar, geçirmeciler. Hediyeler. Söke'den, Menemen'den, İzmir'in içinden. Ege'nin il ve ilçelerinden, delikanlılar, işçiler, köylüler, kadınlar, dayanışmaya geliyorlar. Yürüyüşe katılamayanlar üzgün.

Yürüyüşçüler kırmızı çatkılarını takmışlar. Ellerde kumanyalar, yüreklerde inanç, cüzdanlarda oğulların, nişanlıların resimleri. Hey İzmir, Aydın illeri hey! Manisa'dan, Denizli'den, Burdur, Salihli, Sarıgöl'den, taa Kırşehir'den, Diyarbakır'dan, Uzunköprü'den, Samsun'dan katılanlar var yürüyüşe.

Saat 13.00. Yürüyüş başladı. Kortejin önünde megafonlu bir arabadan genç bir kadın sesi, **«İlerici Kadın Hareketi Durdurulamaz»** diye çınlatıyor çevreyi. Neden yürüyor ola ki bu kadınlar? İzmir öğlen paydosunda. İzmir'in sokakları kalabalık. İzmir dinliyor, anlıyor ve taa yürekten selamlıyor analarını, bacılarını, ve de çocuklarını. Çocuklar ayrı saf tutmuş, sloganlarla uğurluyorlar analarını Evet, «Çocuklarımız canımız, faşizm can düşmanımız». Megafonu devlet tiyatrosu sanatçıları aldılar. Ekmek, özgürlük, barış dizeleri dalgalandı. Pasaport'ta balıkçılar, yapı işçileri alkışlıyorlar, **«Yolumuz İşçi sınıfının yoludur.»** diyen kadınları. Elinde kırmızıların en güzeli bir demet karanfil, bir delikanlı korteje yaklaşıyor. Ege Köy-Der'in armağanı. Bir diğeri yumurta getirmiş.

Konak Alanı'ndan Heykel'e varıldı. 40'dan fazla demokratik örgüt ve sendika temsilcisi katılıyor uğurlamaya. Yürüyüş tertip komitesinin basın açıklaması okundu. Arkasından demokratik örgütler adına İzmir Makina Mühendisleri Odası' ndan bir temsilci konuşma yapıyor. UDKF andı içilerek yola çıkıldı. Aliağa'da rafineri işçileri kadınlarımızı bekliyor.

ALİAĞA

Aliağa. Göğe renkli balonlar salıverilmiş, altlarında «Barış, dostluk, dayanışma» yazılı. **Kadın,** erkek, çoluk, çocuk karşılıyor bizi. Çocukların ellerinde birer kırmızı karanfil. Aliağa'nın ortasında dev bir yazı: «İKD». Yol boyunca da görülüyordu hep bu yazılar.

Yüründü Aliağa'nın içine hep birlikte. Onlar da gür sesleri ile katılıyorlar yürüyüşçülere. «MHP, ÜGD kapansın. Gestapo ajanı Türkeş tutuklansın». Kendi elleri ile bardak bardak ayran sunuyorlar.

İzmir yürüyüş kolu, Gece Aliağa'da misafir. Konukları paylaşamıyor Aliağa'lılar. İşçi sınıfı bağrına basıyor kadınlarımızı.

Gece geç söndü ışıklar Aliağa'nın evlerinde. Konuşuldu, dertleşildi geç vakitlere kadar.

Biri sormuş, **«Gestapo nedir?» «Ben de anlattım.»** diyor genç bir kız. **«Hitler faşizminin doğuşunu, Almanya'da, faşizmin işçileri, emekçileri nasıl ezdiğini, II. Dünya Savaşı'nı ve Hitler özentisi Türkeş'i».**

Aliağa'daki fırın günboyu yürüyüşçüler için yanmış. Ununu, şekerini vermişler. Sabaha kasa kasa çörek, kurabiye sunuldu kadınlara. Sabah 6.30'da yola çıkılacak.

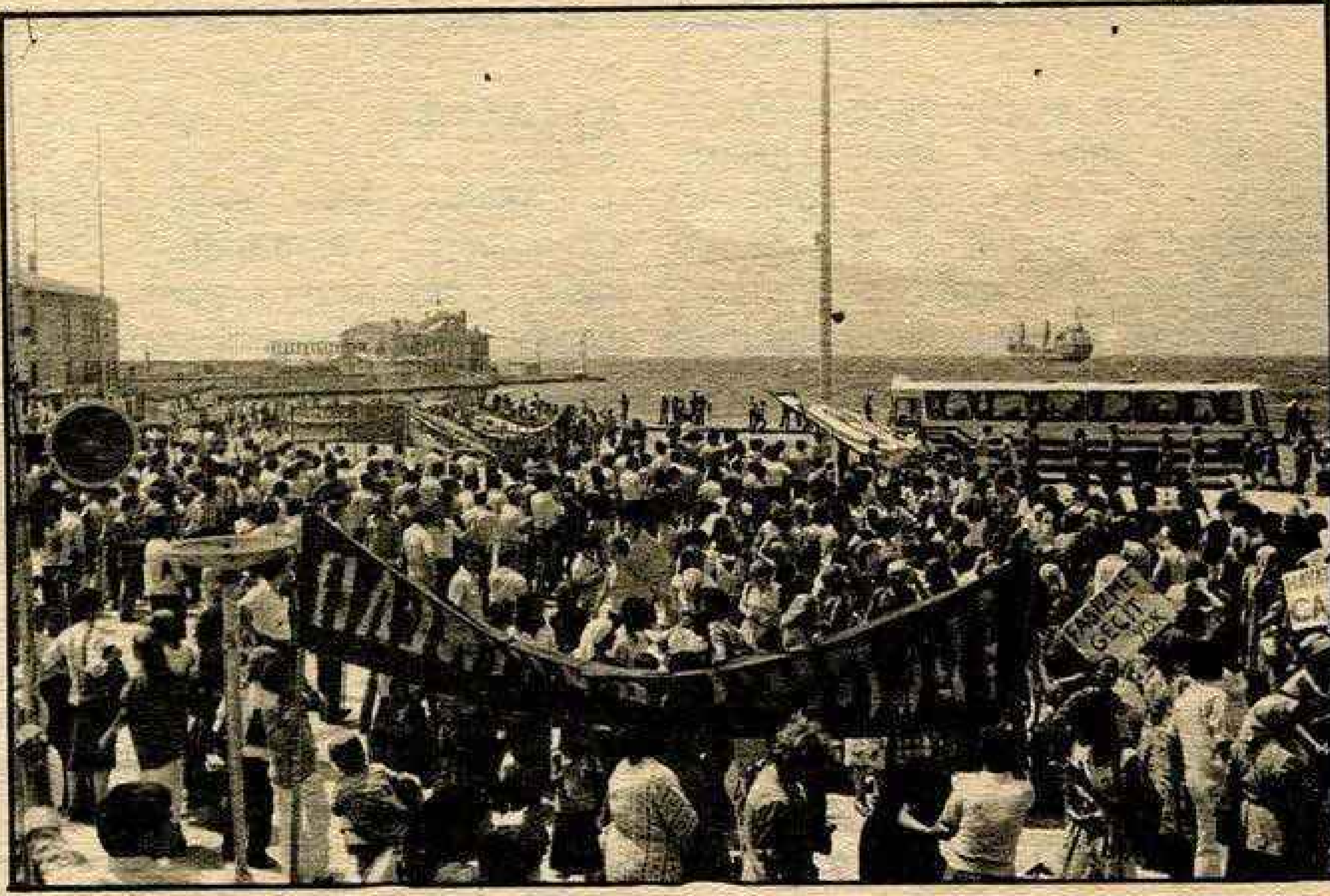

Öğretmenler halay çekiyorlar. Bir kol daha katılıyor halay çekenlere Tekerlekli iskemlede bir genç kız halay çekenlere bakıyor. Zor ikna ettiler Bıraksalar Ankara'ya gelecek. İzmir sınırına dek geldi.

İzmir Konak Alanı. Kadınlarımız kararlı.. UDKF andı içildi. 110 ülkenin kadınları onlarla birlikte.

21 TEMMUZ İZMİR KOLU

• FAŞİZME GEÇİT YOK

Saat 8.30'da Burhaniye'de olunacak. Yine de Dikili kavşağında durmadan geçilmiyor. Kardeşler, oğullar karayoluna çıkmışlar. Genç bir delikanlı koltuk değnekleri ile yürüyor. Maocular vurmuş. Umut bacılarına çiçek veriliyor.

Burhaniye. Kadınlar, gençler çıkmış karşılamaya. Yürüyorlar hep birlikte. Seslerine açılıyor pencereler. Alana birikiyor Burhaniyeli'ler. İlk kez bu kadar çok kadın yürüdü Burhaniye'de. Coşkuyla, onurla, sevinçle. İGD'li bir genç çıkıyor, konuşuyor Burhaniye'deki demokratik örgütler adına. Tenekelerle peynir yükleniyor arabaya Burhaniyeli'ler.

Öğlene **Balıkesir**'de kadınlar. Yürüyüşe geçiliyor pankartlarla, dövizlerle. Faşistler yıl boyunca çok kan akıtmışlar burada. Bir tokat gibi patlıyor **«MHP, ÜGD kapatılsın.»** suratlarında. Bir kadın diğerine, hayretle, **«Bak, nasıl korkmadan bağırıyor,»** diyor, genç bir kızı göstererek. Korkmadan haykırıyor genç kızlar, analar. Korkmadan su veriyor Balıkesir'liler yürüyüşçülere. Güzergâh kör, sapa. Sesleri duyanlar geliyorlar taa pazarın içinden. Bir otobüs daha katıldı konvoya Balıkesir'den. 14.00'te Bursa'ya doğru yola çıkılıyor.

Bursa. Yola çıkmış bir öncü araba, konvoyu karşılama yerine götürüyor. İniliyor. Ağaçların arasında Maden-İş'in, Tekstil işçilerinin, ilerici gençlerin dayanışmasını dile getiren, Bursa'lı ilerici kadınların hazırladığı bez dövizler asılı. Otobüslerden inenler soluklanmadan yerel giysileri içinde halay çekenlere katılıyorlar. Bursa'nın yeşilinde al al yükseliyor ellerindeki kırmızı mendiller, bayrak bayrak.

«birlik olursak bizi kimse yenemez.»

— Kendini tanıtır mısın?

— Ben Aliağa'dan Emine Atalay. 21 yaşındayım. Ev kadınıyım. 2.5 yaşında bir kızım var. Beyim saatçidir.

Yürüyüşe Aliağa'dan beş kişi katıldık. Ben çocuğumu kayınvalideme bıraktım.

— Yürüyüşe mali bir katkıda bulundunuz mu?

— Sendikalar bizim için bağış topladılar, yiyecek için de yardım ettiler. Yol için bize poğaça yaptırdılar. Rafineriden işçiler, arkadaşların kocaları daha istemeden 500'er lira çıkarıp verdiler.

— İzlenimlerini anlatabilir misin?

— Demokratik örgütlerin bizimle dayanışma içinde olduğunu açıklaması böylesi çok desteğimizin olması beni çok sevindirdi. Yol boyunca hep düşündüm. Bugüne kadar güç ve eylem birliğinin nasıl olabileceğini gözümde pek canlandıramamıştım. İşte şimdi anlıyorum. Dayanışmanın, eylem birliğinin ne kadar önemli olduğunu. Bu yığınsal bir eylem oldu. Başka örgütlerin gücü bize güç kattı. Demek ki, bu ülkemizin her yanında gerçekleşse, kenetlensek, bir yumruk olsak bizi hiçbir baskı yenemez.

21 TEMMUZ İSTANBUL KOLU

İstanbul'da pırıl pırıl bir sabah. Mahalle aralarında sokaklar loş ve serin. Kadınlar bizim kadınlarımız, birer ikişer dökülüyorlar sokaklara ellerinde çantaları, fileleri, ayaklarında en dayanıklı papuçları... **Bugün ne et kuyruğuna, ne de fabrikada vardiyaya gidiliyor. Bacılarımız, Demokrasi kavgasına, Büyük Kadın Yürüyüşüne gidiyorlar.**

Ankara yolunun başlangıcı Umut bacıları dizim dizim otobüslerle varıyorlar. Şimdi daha kalabalık. Son hazırlıklar tamamlanıyor. Görevler veriliyor, telâşsız, kararlı. Saat dokuza geliyor. İşte yola çıkıldı.

İstanbul - Kocaeli İl sınırı. Yaz güneşinden sararmış kıraç tarlalar birden gelinciklerle donandı sanki. **«İlerici Kadın Hareketi Durdurulamaz», «İKD kapatılamaz», «İKD'ye konan yasak kalksın»**, yankılanıyor dört bir yandan.

İlerici Kadınlar Derneği Genel Başkanı Beria Onger konuşmaya başladı. Arkasından Maden-İş, Bank-Sen, Barış Derneği, İGD, TÜTED, Tüm-Has-İş, Makine Mühendisleri Odası adına konuşmalar yapılacak. Mesajlar geliyor dört bir yandan, Türkiye'de demokrasi savaşımı içinde kadınların **vazgeçilmez yerini kanıtlayan,** bu tarihi yürüyüşün önemini vurgulayan. Çiçekler, hediyeler sunuluyor Beria Onger'e.

Ama durun. O da ne? Bu görkemli dayanışma, yolumuz işçi sınıfının yoludur diyenlerin söylediği bu özgürlük türküsü rahatsız etmiş olmalı birilerini. **«Toplanamazsınız burada, konuşamazsınız, slogan atamazsınız»**, diyorlar. Tüm yasal gerekleri eksiksiz yerine getirilmiş olan yürüyüş en başından engellenmek isteniyor. Mehmet Boz'un konuşması yarıda kesiliyor. Umut bacıları, adımlarını yüreklerinin sesine uydurarak yürüyüşe geçiyorlar ta ötede, bir karayolu köprüsü altında bekleyen otobüslere doğru.

Gebze'deki uğurlama törenine gelip dayanışmalarını dile getiren bir çift. Teli duvağı ile bir gelin ve bir damat. Durmuş Fakı ve Ayşe Çağlayan, «Nişanımız 1 Mayıs'ta olmuştu. Nikâhımızın da böyle bir güne rastlaması bizi çok mutlu etti. İlerici kadınların bu büyük yürüyüşlerinin başarıya ulaşacağına inancımız tamdır.» Diyorlar.

Cevizli Tekel Fabrikası işçileri toplu halde gelmişler uğurlamaya ve yumrukları sıkılı selamlıyorlar, yürüyüşe geçen bacılarını...

Kadınlarımız Ankara Yolunda «MHP ve ÜGD'nin kapanmasını, İKD'nin açılmasını istiyorlar.

İKD SUSTURULAMAZ

İKD MARŞI

Savaşkan, yiğit, korkusuz
Selam olsun İKD'ye
Bağımsızlık demokrasi
Sosyalizm savaşında

İlerici, devrimci
Tüm emekçi kadınlar
Yaşa IKD, yaşa İKD
Sen yaşayacaksın

Çocuklar aç büyümesin
Öldürülmesin doğmadan
Evlât acısı son bulsun
Ağlamasın hiçbir ana

NAKARAT

Eğitimde, iş bulmada
Evde, işte, her alanda
Ezgiye, sömürüye son
Tüm emekçi analara

NAKARAT

Karanlıkta kalma sakın
Yeğ tut güneşli dünyayı
Korkak karısı olmaktansa
Yiğit dulu olmayı

NAKARAT

Faşizme geçit verme
Bitsin artık bu zulüm
İKD'ye katıl sen de
Savaşa gir Ayşegül'üm

İzmitli bacılar İstanbul kolunu karşılamaya çıkmışlar. Ama iki kol

kucaklaşmadan, İzmit Polisi didik didik aradı kadınlarımızı.

Analar, bacılar yürüyorlar İzmit yollarında.
Ayşe Nine'miz dinleniyor. Ama pankartı da elden bırakmıyor.

Ve kadınlarımız İzmit'te.

Otobüslerin orada bir koşuş turmadır gidiyor. Bagajlara tonlarca karpuz, tenekelerle peynir, çuvallarla ekmek yükleniyor. Köylülerimizin demokrasi mücadelesinde başı çeken Köy-Koop'un, Halk-Koop'un Büyük Kadın Yürüyüşüne armağanı bunlar. Bir yandan da otobüslerin önüne bez pankartlar bağlanıyor. **«İlerici Kadın Hareketi Durdurulamaz».**

İşte yürüyüşçüler otobüslere vardılar. Kendilerini İlerici Gençler Derneği'nin üyeleri sloganlarla karşılıyorlar. Karayolu köprüsünün üstüne de bir pankart gerilmiş, **«İKD Kapatılamaz».**

Kirazlı Yalı'da otobüsler umut yüklerini indirince, yeniden bayram yerine döndü karayolu. Gebze polisinin yasadışı engellemesi kınanıyor. **«Engeller aşılacak, İKD açılacak»,** Frankfurt Halkevi Kadınlar Kolu'ndan bir bacı, arkadaşlarından selâm ve dayanışma getiriyor. Buraya kadar uğurlamaya gelenlerle son kez kucaklaşılıp yola koyulundu.

İZMİT

İzmit. Anıt Park Alanı. Saat 13.00. Anıtın yöresinde İzmit'li bacılarımız kümelenmiş. Pankartlar, kırmızı çatkılar sıcaktan yalım yalım. Hep beraber şehrin içinden Çocuk Parkına kadar yürünecek. Millet pencerelere balkonlara yığılmış. Kadınlarımız bir türkü tutturmuşlar

Ankara'nın taşına bak
Gözlerinin yaşına bak
İKD'yi kapatmışlar
Anaların yasına bak.

İzmit polisi yol boyunca saldırganlığını sürdürüyor. İki sıralı yanımızda yürüyen gençlere hakaretler yağdırıyorlar. Fırsatını bulunca copla vuruyorlar. Bu arada yürüyüşü izlemek ve Hollanda'lı ilerici kadınların dayanışmasını iletmek üzere yürüyüşçülere eşlik etmekte olan iki Hollanda'lı gazeteciyi görevlerinden alıkoymak, hatta gözaltına almak istiyorlar Bu engelleniyor.

İzmit'in Çocuk Parkı'nın önünde bir alan. Alanın ortasında bir çeşme. Alan çiçeğe durmuş, kırmızı. Tüm engellemelere karşın şanlı yürüyüşün süreceği anlatılıyor. Arkasından yine Beria Onger konuşuyor. Sonra Maden-İş 7. Bölge temsilcisi Tayyar Elmas, tüm Kocaeli bölgesi demokratik örgüt ve sendikaları adına ortak bir dayanışma mesajı okuyor. Dudaklar kurumuş susuzluktan. Tiyatro sanatçısı Meral Taygun aramızda dendi. Kımıldandı bin kırmızı çatkı. Şimdi biri duruyor çeşmenin taa üstünde, upuzun, dimdik, mağrur. Ve gücünü oradaki bin yürekten alan bir sesle gürül gürül dökülüyor Nazım'ın dizeleri:

Topraktan, ateşten ve
demirden doğanların
En mükemmeli doğacak
bizden

İzmit'ten yola çıkıldı. Saat 15:30. Yolda kısa bir mola verildi.

Sonra ver elini Bursa.

İzmit'ten katılanlarla konvoy uzadı Pamukova. Karış karış el emeği, alın teri, ekin olup meyvaya durmuş alabildiğine. **İznik Gölü.**

«Bu göl İznik gölüdür.
Durgundur.
Karanlıktır.
Derindir.»

Ve de Şeyh Bedret'in sürgün yeridir. Zeytinlikler, meyva bahçeleri uzanıyor. Taa suyun kenarına kadar.

«Hep bir ağızdan türkü söyleyip
Hep beraber sulardan çekmek ağı
demiri oya gibi işleyip hep
beraber
hep beraber sürebilmek toprağı,
ballı incirlerden hep beraber
yiyebilmek,
yarin yanağından gayrı her şeyde
her yerde
hep beraber
Diyebilmek
İçin»

bin yıldır süren kavganın sonunu kendilerine özgü bir sabırla bekler gibiler.

«İznik Gölü'nde akşam oldu
Dağ başlarının kalın sesli
sipahileri
Güneşin boynunu vurup
kanını göle akıttılar.»

Kadınlarımız bir çeşmenin suyunda yol yorgunluğu atıyorlar.

BURSA • 21 TEMMUZ İKİ KOL KAVUŞTU

Bursa'da piknik yeri. Piknik yeri değil bayram yeri. Akşamın alacasında ağaçlıklı bir yolun kenarında durdu otobüsler. Kadınlar yorgunluk, açlık nedir unutmuşlar, bıraksan sabaha dek halay çekecekler sanki!..

Tayyare Sineması hınca hınç dolu. Biz diyelim bin, siz deyin ikibin. «İKD açılsın, MHP, ÜGD kapatılsın»

* * *

Meydanlığın kıyısında yemekler hazırlanmış. Bursa'lı bacılar dolma doldurmuş, börek sarmış günlerce. Ayran bidonlarının başı kalabalık. Ayran tuzlu, ılık. Kepçeler bir dalıyor bir çıkıyor.

Bursa'da dayanışma gecesi var. İlk otobüsler, hareket ettiler bile. Şehre girerken karanlık iyiden iyiye bastırdı.

Bursa'da Tayyare Sineması'nın önü aydınlık. **«İKD Kapatılamaz».**

Bizi karşılayanlar, tempoyu bir an bile aksatmadan gözleri ile selamlıyorlar bizi. Gözlerinin içi gülüyor.

Tayyare Sineması hınca hınç dolu. Ben diyeyim bin, siz deyin ikibin. **«İKD açılsın. MHP, ÜGD kapatılsın».**

Beria Onger'e hediyeler veriliyor, el emeği, göz nuru. Mesajlar var yine, sendikalardan, Demokratik örgütlerden, köylülerden. Ulusal Kurtuluş savaşından bu yana emperyalizme karşı savaşan kadınlarımızın, bu gün daha bilinçli, örgütlü bir biçimde süren mücadelesi, İKD'nin öyküsü anlatılıyor. Türkülerle, oyunlarla yükseliyor coşku. Gecenin sonunda insanlar yorgun, ama hâlâ dimdik daha da bilenmiş ve kararlı.

Konak yeri Hürriyet Mahallesi. Bursa'nın biraz dışında bir işçi mahallesi. Ortada boş bir arsaya otobüsler dizildiler. Otobüslerin içinde uyunacak. O gece bütün mahalle ayakta. Tozlu yollardan gelenler, tertemiz süpürülmüş kaldırımlardan, serin, yeni yıkanmış taşlıklara, suya gidip geliyorlar, beşer onar. Kapı aralarında, bembeyaz örtülü sedirlerin üzerinde kısa, ama tadına doyum olmaz sohbetler yapılıyor. Gece iyice geç vakit, otobüslerin etrafında nöbetçiler kaldı küme küme, yaktıkları küçük ateşlerin etrafında alçak sesle yürüyüşü değerlendiriyorlar.

22 TEMMUZ

Hürriyet Mahallesi'nde sabah oluyor. Bir kahvede çaya buyur edildi yürüyüşçüler. Kumanyalar paylaşıldı. Saat 10:00'da Stadyum Alanı'nda miting var.

Stadyum Alanı bekleyiş içinde Bursalılar akıyorlar alana. İşte «Hürriyet»tekiler de geliyor. Alandakiler sloganlarla selamladılar onları. Pankartlar çoğalmış, rengarenk, sarı, kırmızı, mavi. Sloganlar boy vermiş, yürüyüşün bağrından: **«İKD 4 Yaşında, Dimdik Ayakta.»**

Önce Beria Onger konuşuyor. Arkasından Maden-İş, Tekstil, Mar-

mara Köy-Der köylünün toprakla yoğrulmuş çilesini ve sıcak mı sıcak inancını dile getiriyor. En son da İGD Bursa şube başkanı konuşuyor.

Ana caddeden yürüyüşe geçildi. Yürüyüş kolu alabildiğine uzun. Başlarında beyaz örtüleri ile bir dizi köylü kadın, sımsıkı tutuyorlar flamayı: **«Marmara Köylüleri ilerici kadınların yanındadırlar».** Bildiriler dağıtılıyor. Tüm taleplerimiz bir kez daha duvuruluvor dosta düşmana. **«İMF'yi değil bizi dinleyin», «Hayat pahalı can ucuz», «Evlat acısına son».** Ve bir binadan karanfiller yağıyor.

Fomara Alanı'na UDKF andı içildi. Bursa, Bursa olalıberi böyle kadın yürüyüşü görmemiştir dendi. Konvoy yola düzüldüğünde 4 otobüs, 10 otobüs olmustu. Otobüslerin içinde türkülerin sonu gelmiyor.

Kadınlarımız çiçek yağmuruyla karşılanıyor Bursa'da.

«Allah ayaklarınıza kuvvet versin»

Kortej, kazanın içine doğru yol alıyor. Davul sesini duyanlar yollara fırlıyor. Bu arada çevre fabrikalardan siyah yeldirmeli, beyaz baş örtülü kadınlar yolun kenarına çıkmışlar. Soruyoruz :

— Bacı, İKD'nin adını duydun mu hiç? İKD'yi kapattılar

— Biz de davul sesini duyduk, koştuk hemen.

— Bacı, İlerici Kadınlar Derneği'ni kapattılar, biz de onu protesto ediyoruz, açılsın diye Ankara'ya yürüyoruz.

— Nerden geliyor şimdi bunlar?

— İstanbul, İzmir. Duymadınız mı hiç?

— Duymadık hiç. Kusura bakmayın.

— Gazeteler yazdı ama!

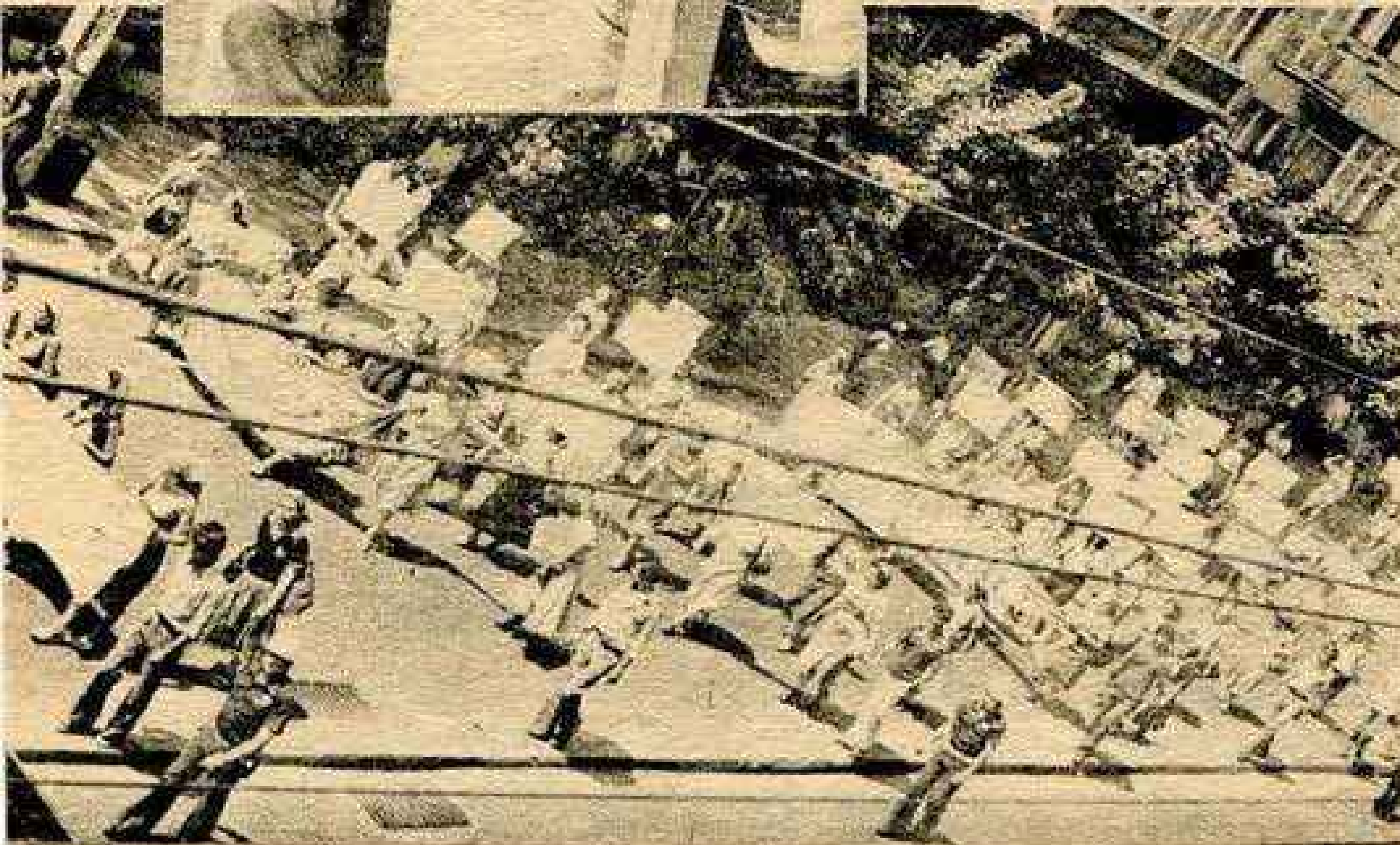
— Gazete yazmıştır ama, ben okumak bilmiyorum ki. Ama kadınlar için yürüyormuşsunuz. Allah yolunuzu açık etsin. Allah ayaklarınıza kuvvet versin.

UDKF Andı Bursa'lı kadınlarımızla bir kez daha içiliyor.

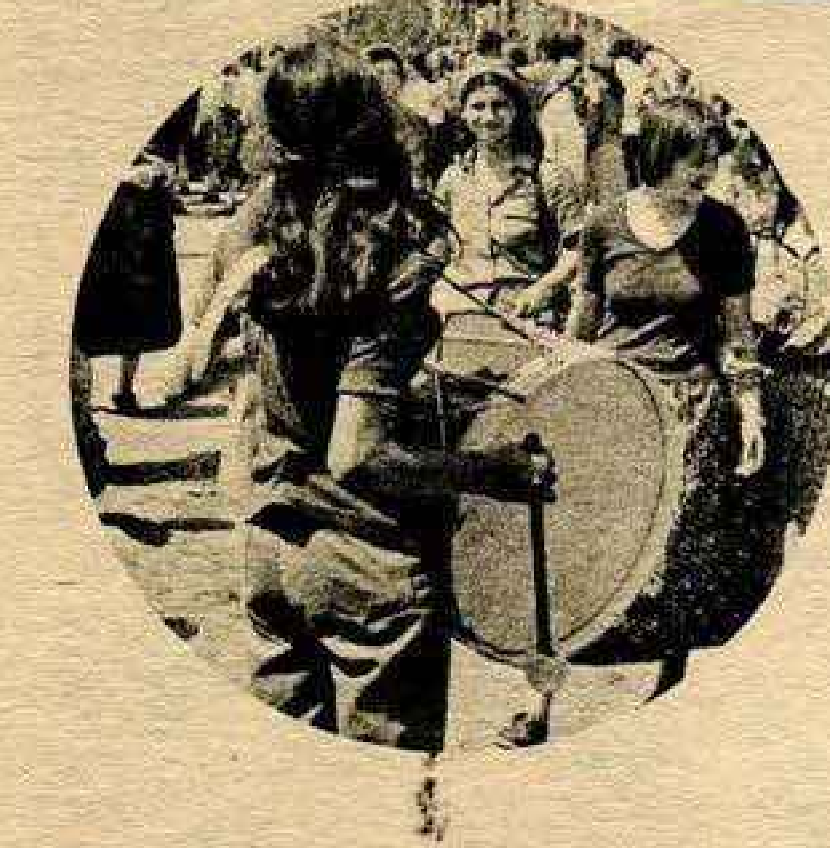

İLERİCİ KADIN HAREKETİ DURDURULAMAZ
MİTİNGİNE KATIL / TERTİP KOMİTESİ

İnsanlar akıverdi birden ısfaltın ortasına. Davul çalıyor gencecik bir kız. Bozüyüklü ilericiler bir haftadır Belediye hoparlöründen anons yapıyordu; «Kadınlarımız geliyor» diye.

Eskişehir girişi. Kadınlarımız bir kez daha aranıyorlar polislerce...

Ankara'dan ve Eskişehir'den gelen kadınlarımız Yürüyüş kolunu halay çekerek Eskişehir kapısında karşılıyor.

BOZÜYÜK

Bursa'nın yeşili geride bırakıldı. Kireçli toprak bembeyaz yaz güneşinin altında. **Bozüyük!** İnsanlar akıverdi birden asfaltın ortasına. Fütursuz davul çalıyor gencecik bir kız. Arabalar durdu, inildi. Ala boyandı sanki yol. Bir benzinliğin koyu gölgesine varıldı. Ayran sunuluyor herkese, çeşmede su çağıl çağıl, ve dostluk, su gibi aziz.

Davul çağırdı yürüyüşçüleri tekrar. Bozüyük'ün içinde yürünecek. Umut bacılarını selamlıyorlar. Sürdürüyor bizimkiler:

Yürüyoruz beş yüz kadın
Ankara'nın yollarında
Verilecek kavgamız var
Demokrasi saflarında.

Bir bayram ki sormayın gitsin. Polisler bile bayramlıklarını giymişler! İşte geldik, gidiyoruz. Ver elini Eskişehir!

ESKİŞEHİR

Eskişehir'de İstasyon Alanı. Alanı doldurmuş bir insan seli. Taa uzaktan duyuluyor coşkusu. Yürüyüşçüler yaklaştıkça iki yana açılıp kavuşuyor kalabalık. Sarılışanlar, ağlayanlar. Sanırsınız düğün alayı karşılanıyor. Çiçek, konfeti yağıyor üzerine kadınların alçalan güneşin ışığında saman sapı gibi yanıyor.

Alanda, saf tutuldu. Konuşmalar yapılıyor yine. Yürüyüşe geçildiğinde Eskişehir'i bir boydan bir boya kuşattı yiğit bacılar. Selamlıyorlar Eskişehir'li kadınları:

Uyan, uyan işçi kadın
Gel bizimle savaşıma
Örgütlenip birleşelim
İKD'nin saflarında.

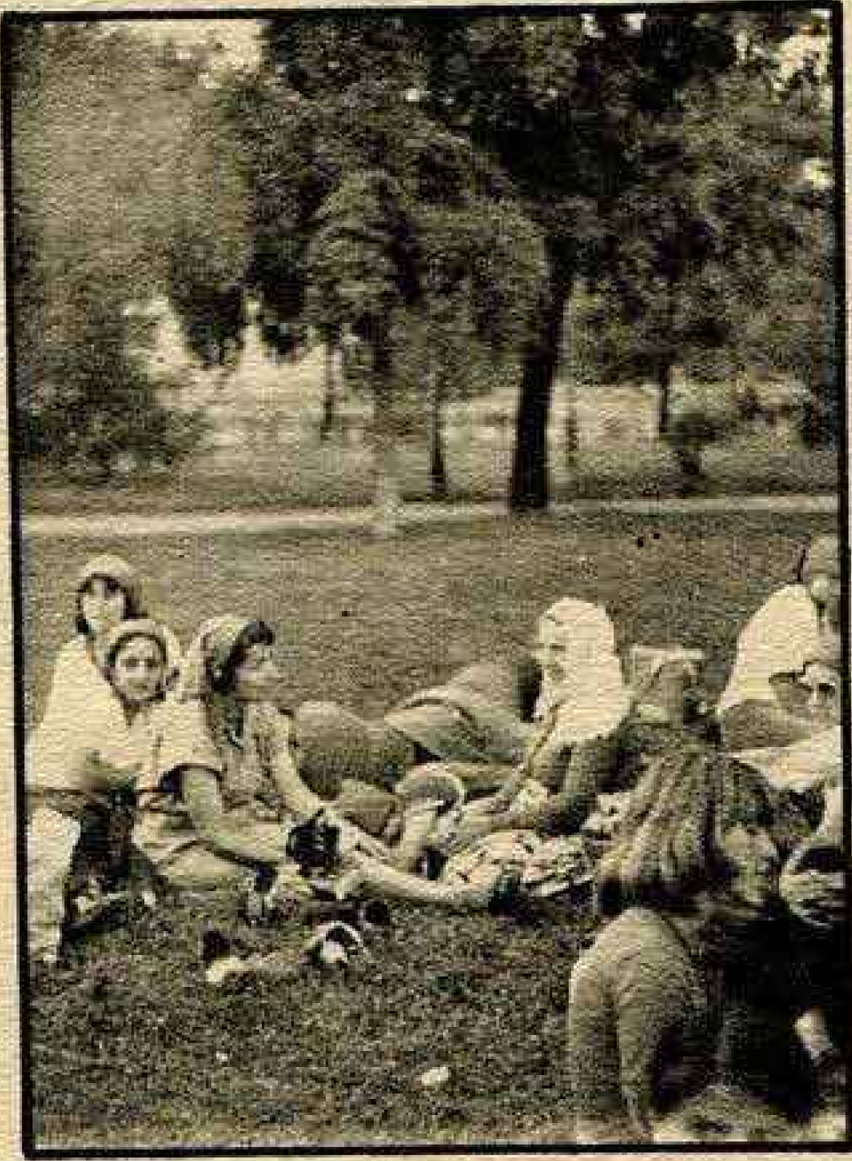
Çarşının içinde geçiliyor. **«MHP, ÜGD kapatılsın.»** destek buluyor, yankılanıyor.

Atatürk Lisesi'nin önünde toplanıldığında tekrar UDKF andı içildi. Erkekler de selamlıyorlar andı, sağ yumrukları havada!

Dekovil Mahallesi. Yemyeşil bir parkın kenarına dizili otobüsler. Mahalle halkı işçi, birçoğu da göçmen. Evlerin bahçelerinde gece sefaları. Nasırlı eller bağırlarına basıyor yürüyüşçüleri.

Çimenlerin üzerinde akşam yemeği yeniyor. Tezgâhta, evde tarlada yorgunluğa alışkın kadınlar, yorgunluk nedir bilmiyorlar. Halaylar çekiliyor, türküler söyleniyor.

Gece gençler nöbet tutuyorlar. Otobüslerde çok kişi uyanık. Kaldırımlara oturanlar, sigaralarının ışığında, usul usul konuşuyorlar. Dünü, bugünü, yarını. Yarın Ankara'ya varılacak.

« inşallah başarırız hepberaber »

Eskişehir, Dekovil Mahallesi, Şeker Evler'deyiz. Şeker Evler'in evleri kapılarını yürüyüşçüler için ardına kadar açmışlar. Teyzeler, bembeyaz örtülü nineler su taşıyorlar, yürüyüş üzerine sohbet ediyorlar. Zekiye Demirbozan ve Gönül Dinletir de evlerini yürüyüşçülere açanlardan.

— Daha önce bu yürüyüşü duydunuz mu?

— Duyduk. Sabahleyin çağırmaya geldiler bizi. Kâğıt dağıttılar genç kızlar. Ama ben rahatsızım onun için gidemedim. İstasyonda toplanılacak dediler. Buyrun gelin katılabilirsiniz dediler.

— Peki, ne düşündünüz, kadınların o kadar uzak yerlerden kalkıp Ankara'ya yürümeleri hakkında.

— Çok memnun olduk. Çok iyi bir şey bu. Aradığını bulamıyorsun, herkes sabah namazı gece uyumuyor, kuyruğa giriyor. Herşey çok pahalı. Bulsan bile alamıyorsun. Sizin gibi, pahalılığa, evlatların öldürülmesine karşı çıkan bir derneğin, o kadar katil ortada dolaşırken, onların derneği açıkken kapatılmasına çok kızdık.

— Yavrum, inşallah başarıya ulaşırız hepberaber. Han ben rahatsız olmasam, ben bile gelirdim sizinle.

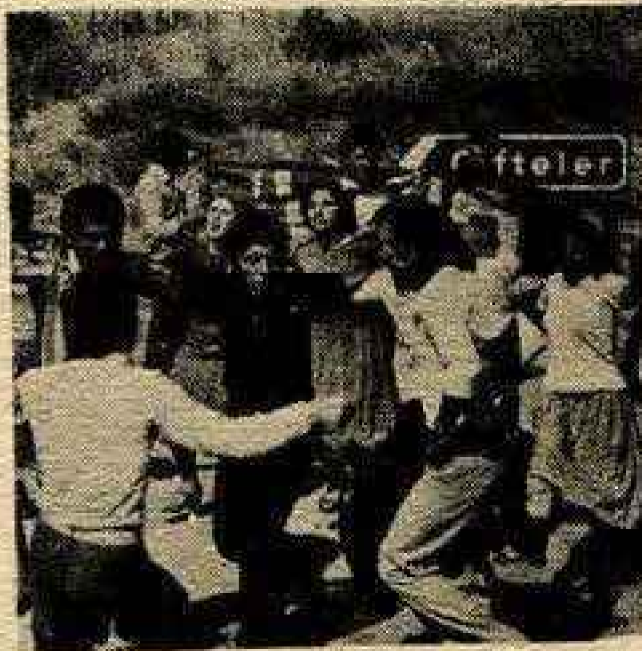
Kadınlarımız geçtikleri köylerde çiçeklerle karşılanıyor.

Eskişehir'den çıkıldı. Az gidilmişti ki, **Hamidiye Köyü** sapağında, karşılamacılar, yollara çıkmışlar Büyük Kadın Yürüyüşü'nü selamlamaya. Al bir pankart dalgalanıyor: **«İlerici Kadın Hareketi Durdurulamaz».** Bir genç kız darbuka ile tempo tutuyor sloganlara. Kucak dolusu çiçek veriliyor, Beria Onger'e. Konvoy yola devam ediyor.

23 TEMMUZ

Dekovil mahallesinde gün ışıdı. Son hazırlıklar yapılıyor. Yürüyüş Ankara il sınırında bitecek. Beria Onger Ankara'ya gidecek, Başbakan'la görüşmeye. **«İKD açılsın»** diye taa İstanbul'dan, İzmir'den beri yürüyen kadınlar, Ankara'ya kadar gidecekler. görüşmenin sonucunu öğrenmeye.

Dayanışmanın en güzeli.

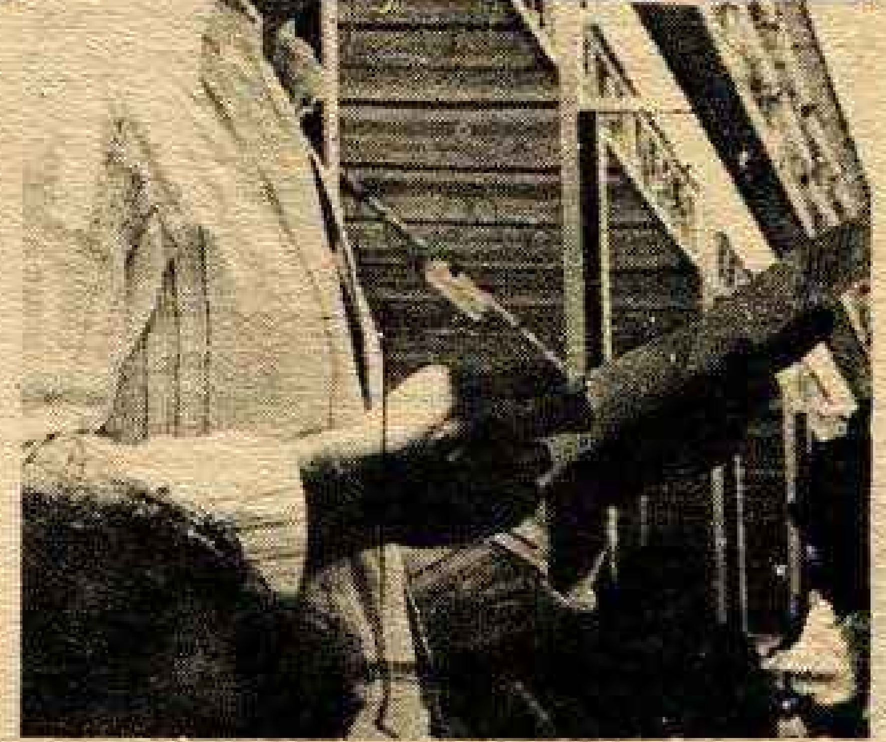
Çifteler Köyü. Kamyonları traktörleri ile gelmişler bu kez yolun kenarına. Davullar vuruluyor, halaylar çekiliyor. Bir İGD'li Beria Onger'in elini öpüyor. Hediyeler veriliyor. Göz yaşlarını tutmak zor.

Yolun sonuna yaklaşıldı. **İşte Nasrettin Hoca.**

Ankara'dan gelmiş, her görüşten demokratik örgüt temsilcileri, yazarlar. **«İlerici Kadın Hareketi Durdurulamaz»** yürüyüşünü karşılıyorlar. Beria Onger ilk sözü alıyor. Bu tarihsel yürüyüşün Türkiye ve dünya çapında önemini vurguluyor. Yürüyüş boyunca desteklerini esirgemeyen örgütlere, sendikalara, kooperatiflere, işçi, emekçi halkımıza teşekkür ediyor. Mücadelenin süreceğini belirtiyor. Arkasından TRT Der, TÜTED, Maden-İş, Petkim-İş, Tüs-Der, Ankara Demokratik Kadınlar Derneği, Demokratik Kadınlar Birliği adına konuşmacılar kadınları selamlıyorlar. **«Yaşasın Kadınların anti-faşist dayanışması»** diye yanıtlıyor bizimkiler. Hasan Hüseyin, Dursun Akçam sesleniyor yürüyüşçülere. Akçam'ın konuşması sırasında yeni bir engelleme! **«Toplanamazsınız burada dağılın...»**

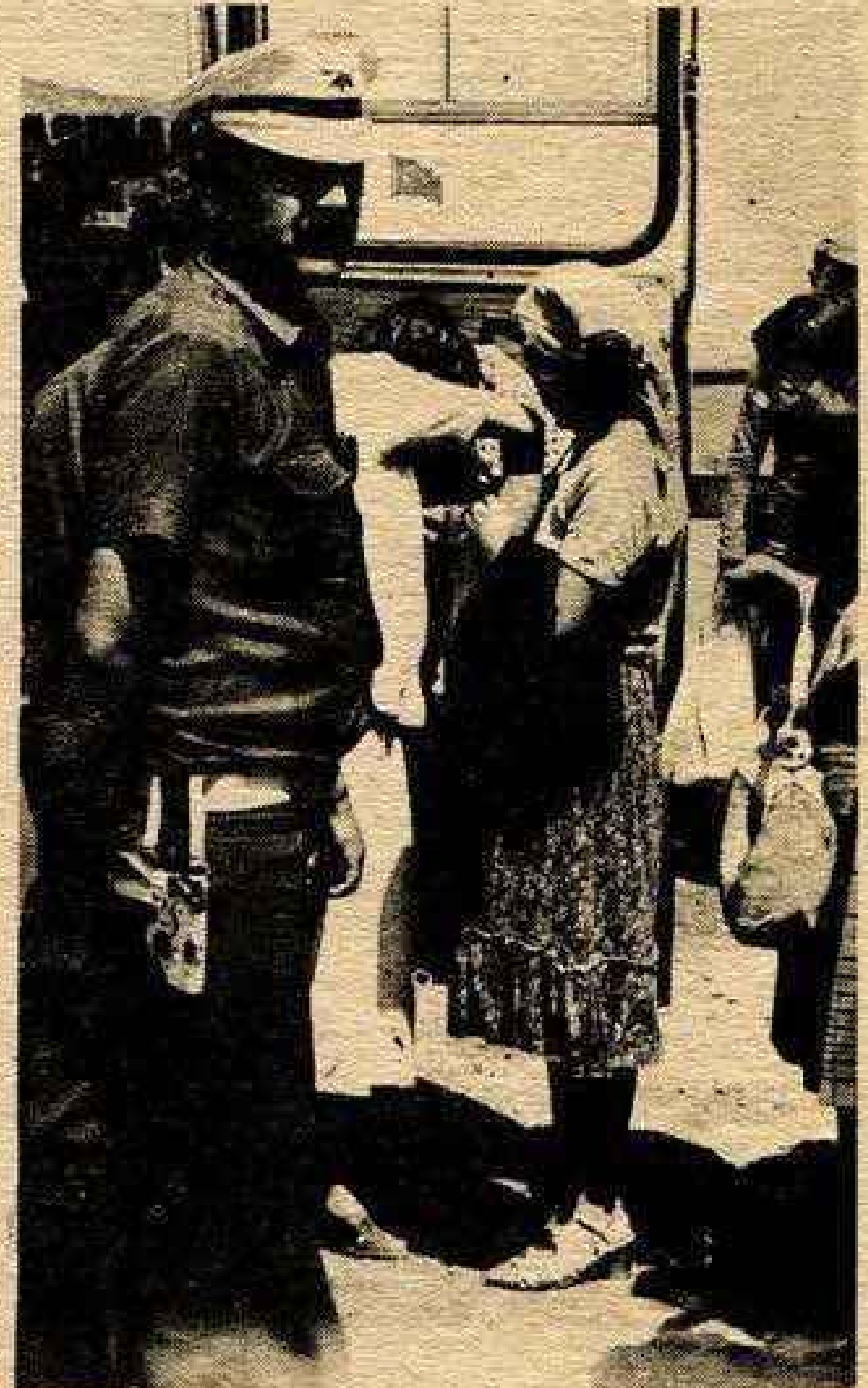
40 Demokratik Örgüt Temsilcisi yürüyüşçülere dayanışmalarının en güzelini sunuyor. TRT-DER Genel Sekreteri Nevzat Şenol 40 demokratik örgüt adına kadınlarımızı selamlıyor.

Bu kez kadın polisler arıyor...

Kadınlar sanki birden şaha kalktılar: **«Faşizme geçit yok...»** Yumruklar sıkılmış, yüzler gergin. Engel geri çekiliyor ve uzaklaşıyor. Toplantı sürüyor.

Ve kadınlarımız 22. kilometrede. Daha sonra başlarına geleceklerden habersizler...

VE...

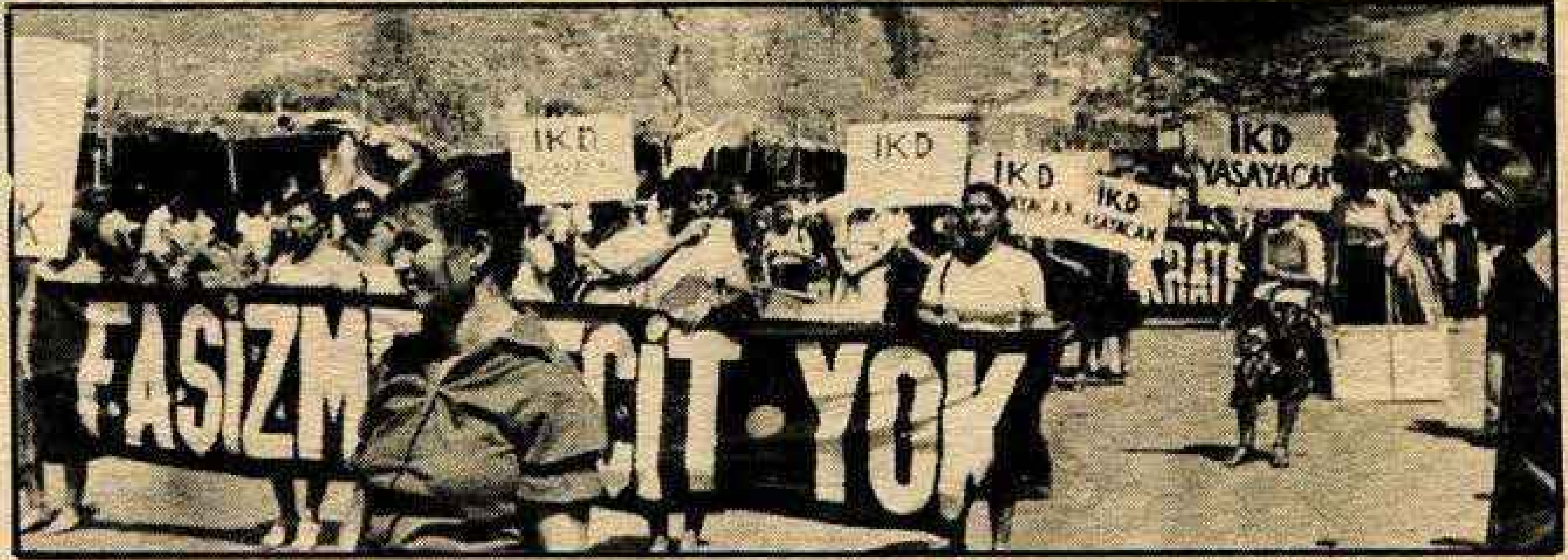
ORDU

21 Temmuz günü Samsun, Giresun, Trabzon, Beşikdüzü, Sürmene, Araklı'dan gelen ilerici kadınlar Büyük kadın yürüyüşünü destekleyen miting ve yürüyüşte, «MHP, ÜGD kapatılsın, İKD açılsın» belgisini sadece kadınlar değil, yürüyüşe katılan işçiler, köylülerler, öğretmenler, sağlık elemanları, gençler bir ağızdan haykırıyorlar.

ANTAKYA

Antakya'da 21 Temmuz günü İlerici kadınların uzun yürüyüşünü destekleyen yürüyüşe 800'ü aşkın kadın katıldı. Çevre illerden katılan ilerici kadınların mitingi «İKD kapatılamaz» «İlerici kadın hareketi durdurulamaz» belgileriyle Antakya'yı çınlattı.

Güner Ayaz (Beykoz)

Ninelerin en güzeli, en yiğidi, öpülesi Ayşe Ninemiz yanı başımızda güç veriyordu bizlere. Yürüyüş boyunca sürekli yanyanaydım onunla. Gururlandım O'nun bu yaşta bizimle beraber aynı savaşımın içinde olmasından.

Yiğit Ayşe Ninemiz Paşabahçe Şişe Cam Fabrikası'ndan emekli. Çocukları, torunları var ama, iki odalı gecekondusunda yalnız oturuyor. 1 Mayıs 1978' de Taksim'de, 1 Mayıs 1979'da İzmir'de bizlerle kolkolaydı. 76 yaşında da olsa yılların ezilmişliğine, baskısına karşı çıkıyordu.

İzmit'te miting alanına girerken polis arama yapıyordu. Sıra Ayşe Nine'ye gelince polis şaşkın şaşkın baktı. Sonra «Senin ne işin var bunların arasında?» diye sertçe sordu. Ayşe Nine «Ben insan değil miyim, yaşlandık diye insanlıktan çıkmadık ya, kızlarımla birlikte ben de yürüyorum» deyince polisin yüz ifadesi görülmeye değerdi.

Pazar günü Bozöyük'te bir yürüyüş vardı. O gün birkaç yerde yürüyüş yapmıştık, insanı kavuran bir sıcak vardı. Ayşe Nine'nin yorulmuş olabileceğini düşündüm. Ona «Ayşe Nine sen arabadan inme, arkamızdan arabayla gel, birazdan Eskişehir'de de yürüyeceğiz, dinç olman gerekir» dediğimde bana çok kızdı. Polise verdiği cevabın aynısını bana da verdi. Hata yaptığımı anlamışım. Özür diledim.

Ayşe Nine 76 yaşında, ama yol arkadaşlarıyla, mutlu, inançlı, kararlı... Tüm kadınlarımıza güç veriyor.

Yürüyüşümüzün en duygulu anını yine Ayşe Nine'mizle yaşadık. Nasrettin Hoca'da, Ankara'dan gelen 40 demokratik örgütün temsilcisi bizi karşılamıştı. Ayşe Nine'de kızlarıyla kolkola halay çekiyordu. Birden kalabalığın arasından biri çıkıp Ayşe Nine'ye sarıldı. Nine'nin sesini duyduk: «Oğlum!». Davul zurna sustu. Herkes hayretle bakıyordu ana oğula. O an Ayşe Nine'yi bir roman kahramanına benzettim ama gerçekti. Aylardır görmediği oğluna kavuşmuştu Ayşe Nine. Durmadan birşeyler söylüyordu oğluna. «Oğlum bizi Ankara'ya sokmuyorlar» Oğlu ise «Hayır anam, hep beraber gireceğiz Ankara'ya». Ayşe Nine çocuklar gibi sevinçle yerinde zıplıyordu. Sağ yumruğu havada «İstanbul'a dönmeyeceğim. Ben de geleceğim Ankara'ya» diye bağırıyordu.

Evet, ninelerin en yiğidi Ayşe Ninemiz. İKD'li bütün kızların daha nice yürüyüşlerde, mitinglerde seninle beraber kolkola. omuz omuza olacaklar.

22. kilometre

Ve kadınlarımız Eskişehir il sınırından çıkmadan bütün pankartlarını, flamalarını topladılar. Artık onlar birer yürüyüşçü değil Anayasal Hakları olan seyahat etme özgürlüklerini kullanan 250 kadındılar. Ankara'ya doğru hareket ettiler. Bir polis barikatında didik didik arandılar. Ankara'ya girmelerine de izin verildi. Ancak Ankara' ya 22 kilometre kala bir benzinlikte yeniden durdurularak burada bekletildiler.

22. Kilometre ülkemizde kadın hareketinin ne denli kök salmış olduğunu kararlılığını ve direşkenliğini bir kez daha kanıtlaması açısından çok önemli. 250 Kadın 22. kilometrede hiçbir güvenliği suyu, elektriği, telefonu olmayan bu benzinlikte, İçişleri Bakanı ile görüşmeye giden 10 kişilik delegasyonu ve Ankara'ya Sıkıyönetim Komutanlığı'nın izniyle giden ve sonra geri gönderilen iki otobüs dolusu kadını beklemeden Ankara il sınırları dışına çıkarılmaya zorlandılar. Dipçik ve coplarla hırpalandılar.

Bu saatleri yaşamış kadınlar bize olayı şöyle anlattılar;

«Öğlenden sonra 22. kilometreye getirildik. Arabalardan indik. Halay çekip, türküler söylemeye başladık. Üstümüzde bir helikopter dönüyordu. Benzinlik de polis doluydu. Suyu ağacı olmayan bir yerdi burası. Yakındaki Maden Teknik Arama Enstitüsü-nden su getirdiler. Daha sonra yine MTA'dan işçilerin armağanı 5 kasa ayranı bir araba getirdi. Polis otobüslerimizi yarımşar saat ara ile kente sokmak istiyordu. **«Önce bizi bir hükümet yetkilisiyle görüştürün, sonra gidelim, ya da hep beraber gideriz»** dedik. Saat 19:00'da bir haber geldi. Amaca ulaşmıştık. Hemen 10 kişilik bir heyet Ankara'ya İçişleri Bakanı ile görüşmeye gitti. Ardından biz de kente yarım saat arayla girmeyi kabul ettik. İki otobüs gitti. Üçüncüsü yola çıkıyordu ki birden polisler durdular. Diğer arabaların da geri çevrildiğini söyleyerek, hemen il sınırı dışına çıkmamızı bildirdiler. Ama biz gidersek Ankara'dan dönenler bizi bulamayacaklar, otobüssüz kalacaklardı. Üstelik Ankaralı arkadaşlarda bizim otobüslerdeydiler. Heyet ve iki otobüsü bekleyeceğimizi söyledik. Ortalık birden gerginleşti. O zaman biz bir halka olup, ortasında toplandık. Etrafta arkadaşlar da bizi korumak için ikinci bir halka olup, kol kola girdiler. Saat herhalde 20:30'du.»

İki çocuğunu İstanbul'da bırakan bir kadın da şunları anlattı:

«Hava artık kararmıştı ki, birden 4 cip ve 9 cemse asker geldi. Bizi kente götürecekler sandık. Ama cipten inen bir subay bize bağırdı: **«Kesin şu marşı»**. O sırada (Karlı Kayın Ormanı'nı söylüyorduk). **Biz «türkünün de yasağı mı olur?»** dedik. O ise, **«Ben yasakladım oldu»** dedi.

Ortalık çok karanlık ve soğuktu. Üşüyorduk. Ama kimse halkayı bozup hırka almak için bile ayrılmadı... Aniden bütün polis arabaları farlarını üstümüze yaktılar. Etrafta ne olduğunu hiç göremiyorduk. Işık gözlerimizi almıştı. Kalın bir erkek sesi **«hemen arabalara binin ve gidin»** diye emir verdi. **«Bizim buradan ölümüzü götürürsünüz, arkadaşlarımız gelince gideceğiz»** dedik. Aynı ses **«Gerekirse ölünüzü de götürürüz»** diye cevap verdi. Ve bize 23:45'e dek süre verdi. İşte o sırada Ankara'ya giden iki otobüs döndü. Onları da hemen halkaya aldık.»

Bir başka kadın ise:

«Ben Ankara'ya giden otobüsteydim. Dağılma yerimiz olan Petkim-İş sendikasından apar topar arabalara bindirilerek geri getirildik. 22. kilometreye vardığımızda saat 24:00'tü. Gördüğüm manzara acı ama gerçekti. Zifiri kanranlık bir istasyon. Ortada üstlerine far yakılmış 250 kadın, iki katı kadar polis ve jandarma...

Çoğu genç kız olan arkadaşlarımız çepeçevre olmuşlar... Halkadaki kadınlar türkü söylüyor, sağa sola sallanıyorlar. O anda hissettiklerimi anlatamam. Sanki yavrularını her türlü tehditten korumak için kanatlarının altında toplayan bir anaç tavuk gibi, biraz sinirli, tedirgin ama kararlı ve dirençli... Biz de katıldık aralarına. Bir polis yanımıza geldi. Otobüslere binmezsek zorla bindireceğini söyledi. Yanına bir kaç kişi alıp geldi. Benim yanımda duran bir genç kızı saçlarından yakalayarak sürüklemek istediler. Arkadaş çok direndi. Copla, yumrukla 10 kadar arkadaşı koparıp arabalara fırlattılar... Bir kadın başını kapıya çarptı. Sanırım yaralandı. Eğer arkadaşlarımız bizim hırpalanmamızı önlemek için bize otobüslere binmemizi söylemeselerdi, orada günlerce beklerdik. Bu kararlılık ve azimdeydik».

22. KİLOMETRE

**Öyle kazıldı ki asfalta
Ayak izlerimiz
Bir gün yolunuz düştüğünde
Ankara'ya
Bakın göreceksiniz.**

**Yüreğimdeki küçük kuştu
hedefi
Kumandanın
«Teslim olun hanımlar!»
Hanımlar da değil
«Hanımefendiler teslim olun!»
Gecenin bir yarısı iki yüz
kadın
Üç ay önce halay çektikleri
betonda
Titrerken havada türkülerle
Türkiye
Orda 22. kilometre'de
....
Şimdi kimin yolu düşerse
başkente
Soda işçilerinin onyedi gün
beklediği yere varmadan
Uyaracak tasalardan bir
kemençe
Teli sesten, yayı sesten
Güzel bacım Hanife
«Kırmızı karanfil götürürüm
anama
Bursa'da miting yaptık
Hedefimiz Ankara»**

**Öyle işledi ki kızgın asfalta
Ayak izlerimiz
Bu yoldan faşizm geçemez
Göreceksiniz.**

Sennur SEZER

10 kişilik heyet İçişleri Bakanı ile görüştü

yürüyüş ilk amacına ulaştı

Yürüyüş Tertip Komitesi sözcüsü ve İKD Genel Başkanı Beria Onger, İçisleri Bakanı Fehmi Güneş'le yapılan görüşmeyi kısaca şöyle anlattı:

«10 kişilik delegasyon gece saat 9'da Bakanlık binasına kabul edildi. Delegasyon, Bakan'dan öncelikle, o anda emniyet kuvvetlerince Ankara'dan tekrar 22. kilometredeki benzinliğe geri gönderilmekte olan otobüslerin durumunun çözümü için müdahalede bulunmasını istedi. Yürüyüşün Ankara - Eskişehir il sınırında bitirildiği, bundan sonra flamalar sökülmüş otobüslerin Ankara'ya girmesinin engellenmesinin hiçbir yasal dayanağı bulunmadığı kendisine aktarıldı. İçişleri Bakanı derhal ilgi göstererek Emniyet Müdürü'yle görüştü. Ne varki Sıkıyönetim Komutanlığı'nın kararı kesindi; yürüyüşçü kadınların Ankara'ya girmesi uygun görülmemişti. Artık Bakan'ın bile yapabileceği birşey yoktu.

Daha sonra Bakan'a İKD hakkında bilgi verildi ve faaliyetten alıkonması ile ilgili gelişmeler aktarıldı. Böyle bir işlemin kesinlikle yasal dayanağı olmadığı vurgulandı. İKD'nin ulusal ve uluslararası düzeyde saygınlığa sahip bir örgüt olduğu hatırlatılarak, CHP ağırlıklı hükümetin bu işlemini gerek içte, gerek dışta savunamayacak konumda bulunduğu belirtildi. Anti-faşist olduğunu söyleyen bir partinin ağırlığındaki hükümetin, MHP-ÜGD gibi faşist odaklar açık dururken İKD'yi faaliyetten alıkoymasının açıklanamayacak bir çelişki olduğuna dikkati çekildi.

İçişleri Bakanı İKD'nin faaliyetten alıkonulmasını haklı gösterecek hiçbir kanıt olmadığını kabul etti. Ama bu işlemin yalnızca Sıkıyönetim Komutanlığı'nı bağladığını söyledi. Kendisine Sıkıyönetim'in bu hükümetçe ilân edildiği, CHP'nin oylarıyla sürdürüldüğü, dolayısıyla Sıkıyönetim'in her işleminin sorumluluğunun hükümete ait olduğu, kaldı ki Başbakan'ın konuşmalarında bunu sık sık yinelediği hatırlatıldı. İçişleri Bakan'ı, konuşmaları aynen Başbakan'a ileteceğini, zaten bu görüşmeyi onun bilgisi ve isteğiyle yaptığını belirtti. İKD'yle ilgili kararın geri alınması için bazı girişimlerde bulunacağına söz verirken bunların pek etkin olmadığını da vurguladı.

İki saatten fazla süren görüşme olumlu ve anlayışlı bir hava içinde geçti. Ne var ki görüşmenin sonucunda şu gerçeği bir kez daha görmek gerekir:

Her türlü anti-demokratik girişimi engellemek ve geri çevirmek, ancak yığınların örgütlü gücüyle olanaklıdır. Umudumuz yanlız ve yanlız buradadır.»

Sonra bir başka kadın

«Ben de gördüğü hiç unutmayacağım. Aramızda yaşlı bir hanım vardı. Polis bir kızı sürükleyince müdahale etti. Bir anda onu da yerde sürüklenirken gördüm. Ama hiç ağlayıp, bağıran görmedim. Sürüklenen arkadaşların yerlerini yenileri alıyor, ortadakileri korumak için kenetleniyorlar. Herkesin gözleri yaş dolu. Ama ağızlar kilitli sanki. Bir tek inilti bile duyulmuyor. Gözyaşları akmıyor. Bir hırs, bir inanç bürüyor gözlerimizi. Bu inancı, bu direnci gördükten sonra, ölsem de gam yemem artık...

Sonra otobüslere bindirildik. Hepimizin boğazında hıçkırık bir yumruk olmuş sanki. İlk önce titrek bir ses bir marş başlatıyor. **«Hayat denilen kavgaya girdik»...** Sonra hafiften herkes katılıyor. Ve bütün otobüslerden yükseliyor, kararlı, inançlı...» **«Çelik adımlarla yürüyoruz, biz bu karanlık yolun sonunda doğacak güneşi görüyoruz»...**

Polatlı

Zorla Polatlı'ya gönderilen kadınlar, geldikleri illere doğru yola çıkıyorlar. Ancak Ankara'dan gelen ve evlerine dönmek isteyen iki otobüs gözaltında tutuluyor ve ertesi akşama kadar Ankara'ya sokulmuyor.

BU YÜRÜYÜŞLE İLERİCİ KADIN HAREKETİ DAHA DA GÜÇLENDİ

«İlerici kadın hareketi durdurulamaz» yürüyüşü sadece Türkiye ilerici kadın hareketi açısından değil, demokrasi savaşımına kattığı güç açısından da önem taşımaktadır. Bu yürüyüş sadece İKD'nin kapatılması gibi anti-demokratik bir uygulamaya karşı değil, demokratik hakların daha da genişletilmesi için yapılmıştır.

Emperyalist baskıya, demokrasiyi yoketmeye yönelik faşist tırmanışa karşı, gerici güçleri cesaretlendiren politikalara karşı yapılmıştır.

Bu yürüyüş ilerici kadın hareketinin bugün varmış olduğu gelişmeyi gösterirken, bu gelişmeyi daha da güçlendirecek bir adım olmuştur. Bu yürüyüş İlerici Kadın hareketinde var olan kadroların özverilerinin, kararlılıklarının, deneyimlerinin artmasını, bu kadroların daha da bilinçlenmesini sağlamıştır. Yeni yeni yüzlerce kadının ilerici kadın hareketinde yer olmasını sağlamıştır. İlerici kadınlarımızın bugüne kadar savaşageldiği haklı istemlerinin daha geniş yığınlara mal olmasını, destek bulmasını sağlamıştır.

Kadınların katkısı olmadan demokrasi, demokrasi olmadan kadınların kurtuluşunun gerçekleşemeyeceği sözünün doğruluğu bir kez daha gözler önüne serilmiştir.

Kadınlarımızın bu yığınsal yürüyüşü ilerici kadın hareketinin durdurulamayacağını, her türlü saldırı, engelleme ve baskılara karşın devam ettiğini ve edeceğini kanıtlamıştır.

Bu yürüyüş işçi, köylü, gençlik, aydın tüm demokrasi güçleri arasındaki dayanışmayı arttırmış, eylem birliğinin sağlanması yolunda önemli bir adım olmuştur.

DEMOKRASİ GÜÇLERİ ARASINDAKİ DAYANIŞMA GELİŞTİ

yürüyüş sırasında dayanışma gösteren örgütler

Maden-İş Genel Merkezi 13., 2., 25., 7., 4., Bölge Temsilcilikleri, Bank-Sen Genel Merkezi, İstanbul, Balıkesir, İzmir Temsilcilikleri, Tekstil Sendikası Merkez Yönetim Kurulu, Tekstil Sendikası Bursa Şb., Petkim-İş Genel Merkezi, Petkim-İş İzmit, İstanbul, Kartal Şubeleri, Aster-İş Sendikası Genel Merkezi, Kocaeli Bölge Temsilciliği, Genel-İş İzmit, Sakarya, İzmir Şubeleri, Türk-İş'e bağlı 10 sendika, Baysen Sendikası, Devrimci Toprak-İş Sendikası, Tüm Has İş Sendikası Genel Merkezi, Beton-İş Balıkesir Temsilciliği, Oleyis Sendikası Balıkesir Temsilciliği, Akçakoca Fındık-İş Sendıkası, Erna, Cihan Batarya A.Ş. Altılar Sanayi, Atlı Zincir, İbrahim Ethem, Hoover, Perfektüp işçileri, Sümerbank İstanbul bölgesi ve Bayrampaşa grevci işçileri, Köy-Koop İzmit Temsilciliği, Yeni Koop., Halk-Koop. İstanbul I. Bölge Temsilciliği, İplik-İş İzmir Şb., Marmara Köy-Der Genel Merkezi, Bursa ve Kurşunlu, Balıkesir, Kartal, Kaynarca, Maltepe, Tugayyolu, Pendik Halk-Koop., Barış Derneği Genel Merkezi, Töb-Der Karamürsel, Gölcük, Gebze, Hendek, Kandıra, İzmir, Turhal, Balıkesir, Burhaniye, Bandırma, Beykoz, Kartal Şubeleri, Kadıköy, Düzce, Birlik Dayanışma Grupları, Tüs-Der Ankara, Kocaeli, Balıkesir, Bandırma, Bursa Turhal, İstanbul Şubeleri, TRT-Der Ankara Şubesi, İGD Genel Merkezi, İGD Bursa, Gölcük, Balıkesir, Sarıgöl, Burhaniye, Sakarya, Geyve, Sapanca, Hendek, Gaziosmanpaşa, Düzce, Turhal Şubeleri, TÜTED İstanbul Şubesi, TÜM-DER, ADKD, DKB Genel Merkezi ve Bursa, Turhal Temsilciliği, İstanbul Makina Mühendisleri Odası, Halkevleri İstanbul İl Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, Gemi Mühendisleri Odası, Makina Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, SGB Turhal Şubesi, Bank-Der, Genel-Der, Gib-Der, GEB Niksar, Turhal, İzmir Şubeleri, Küçükköy, Bayrampaşa, Beşiktaş Halkevleri, Maltepe Halkodası, Çağdaş Hukukçular Derneği Balıkesir Şubesi, İLD GOP, Üsküdar, Kadıköy, Kartal Şubeleri, Bursa-Bilecik Tabip Odası Yönetim Kurulları, Genç Öncü Bursa, Balıkesir, İzmir Şubeleri, İşçi Kültür Derneği Bursa Şubesi, Hürriyet Kültür ve Dayanışma Derneği, Akçakoca Kültür ve Dayanışma Derneği, Yukarı Yapıcı Köyü Muhtarı, Yukarı Yapıcı Köyü Gençliği, Akçakoca CHP Gençlik Kolları, CHP Hendek İlçesi Gençlik Kolları, Erdek ve Ocaklar Köyü İlerici Kadın ve Gençleri, Dursun Akçam, Hasan Hüseyin, Talip Öztürk gibi DİSK ve Türk-İş'e bağlı sendikalar, kooperatifler, sosyalist partiler ve birçok ilerici demokratik örgütler ve demokrasiden yana kişiler ve birçok yabancı ülkenin kadın ve işçi örgütleri, kadınlarımızın bu demokratik eylemini maddi ve manevi destek sağlayarak dayanışma göstermişlerdir.

yurt dışından gelen mesajlar

Uruguay Kadınları Koordinasyon Komisyonu
Ekonomik ve Irksal Eşitlik İçin Kadın Hareketi - WREE (ABD)
Cambridge Üniversitesi'nden Jane M. Salby,
Belçika Louvain Kadın Örgütü
Avrupa Türkiyeli Kadınlar Federasyonu
Hollanda Türkiyeli İşçiler Birliği
Hollanda Türkiyeli Kadınlar Birliği
Kıbrıs Yurtsever Kadınlar Birliği Başkanı Dudu Sabit
Judith Pamir (İngiltere)

KADIN YÜRÜYÜŞÜ BASINDA NASIL YERALDI

«İlerici Kadın Hareketi Durdurulamaz Yürüyüşü»nün günlük basında, radyo ve televizyonda yer alması, yürüyüşün amacının Türkiye çapında duyurulması bir kamuoyu yaratması gerekiyordu. Bu amaçla 17 Temmuz günü Beria Onger, Yürüyüş Tertip Komitesi adına bir basın toplantısı yaparak, yürüyüş güzergâhını, yürüyüş amacını açıkladı ve tüm basını davet etti. Yürüyüşe katılan gazete ve ajans muhabirlerinin dışında İstanbul'da da günde iki kez basına açıklama yapıldı. Büyük Kadın Yürüyüşü **Politika** Gazetesi'nde her gün olmak üzere, **Milliyet, Cumhuriyet, Günaydın, Hürriyet** gazetelerinde yer aldı. **Hergün, Bayrak ve Milli Gazete**'ler haberi kendilerince yorumlayarak verdiler. Ancak **Maocu Aydınlık Gazetesi,** burjuva gazetelerinde bile haber çarpıtılmadan verildiği halde, Aydınlık Yürüyüşe İzmir'den katılan kolda kadından çok erkek olduğunu ve katılımın da düşük olduğunu iddia ediyordu. Böylece sağcı, faşist gazetelerden hiç de aşağı kalmadığını bir kez daha kanıtladı.

Kadınların Sesi ise yürüyüş boyunca muhabirlerinin ilettiği haberleri 5 Özel Sayı çıkartarak halkımıza ve okurlarına duyurmaya çalıştı.

22 Temmuz tarihli Milliyet Gazetesi'nde **Örsan Öymen** köşesini tümü ile **«KADINLAR YÜRÜRKEN»** başlıklı yazıya ayırarak, adı hiç bir vasa dışı eyleme karışmamış olan İKD'nin, **«suç örgütü»** niteliği kazanmış örgütler açıkken kapatılmasının **(ilgili yasa maddelerini de belirterek)** demokrasi anlayışı ve yasalarla bağdaşmadığını açıkladı.

Politika Gazetesi'nde **Oya Baydar, Aydın Engin** köşelerinde, **Aydın Şenesen, Süleyman Coşkun, Nüvit Bayurgil, Ramazan Karakale,** insanı okurken yaşatan izlenimlerini, görüşlerini dile getirdiler. **A. Bilge Dicleli** ise uluslararası saygınlığa sahip bir örgüt olan İKD'nin susturulmasıyla dünya kamuoyunun dikkatlerinin Türkiye üzerinde yoğunlaştığına dikkati çekiyordu.

Yürüyüş öncesinde ve sonrasında büyük yankı uyandıran ve ülkemizdeki demokrasinin yaşaması açısından önemli bir adım olan **Büyük Kadın Yürüyüşü** nedense TRT yetkilileri açısından bir **«haber niteliği»** bile taşımıyordu ki, her akşam acaba bir haber ya da görüntü verir mi diye TV başına koşan onbinlerce kişinin **TRT'nin bağımsızlığı** konusunda kuşkuya düşmelerine neden oluyordu. **Evet TV ve radyo günlerce Dünya Güzellik müsabakasında bacağı sıyrılan güzelimize dakikalarca yer verirken böylesi bir yürüyüşe gözlerini kapatıyordu.** Yürüyüş Tertip Komitesi daha sonra TRT Genel Müdürü Cengiz Taşer'e çektiği telgrafta kuşkusunu açıkça dile getirerek bu tutumu şiddetle kınadı

Bursa Ovası

Aydın Şenesen

İlerici kadınların yürüyüşü başladı

Olaylar ve gerçekler
A. BILGE DICLELI

Dünya İKD için ne diyor?

22 Tem. Milliyet

KADINLAR İZMİT'TE YÜRÜYÜŞ YAPTI

n verbod organisatie
Turkse
rouwen-
eweging
chrijft brief
an NVB

(an onze redactie buitenland)

Kadın Yürüyüşü'nün ik
kolu Bursa'da buluştu

Milliyet 22 TEMMUZ 197

POLİTİKA KAZANI
ÖRSAN ÖYMEN

KADINLAR YÜRÜRKEN...

25 TEMMUZ 1979 Politika

Program-Haber-Eleştiri

TV'ye göre ilerici kadınların yürüyüşü «haber» değil miydi?

27 Tem. Hürriyet

İlerici Kadınların yürüyüşü sürüyor

BURSA, (hha) - Bir sür önce kapatılan İleric Kadınlar Derneği'nin yeni den açılmasını sağlamal amacıyla düzenlenen "Ka dınlar Yürüyüşü" renkli geçi yor. Yürüyüşe katılan ileric kadınlar, göbek atıp, hala çekerek, yürüyüşlerini neş çerisinde sürdürüvorlar.

23 Temmuz Günaydın

Çok sayıda kadın katılıyor

Ankara'ya yürüyen protestocu kadınlar Eskişehir'e ulaştı!

gar marş taşıyor

Gönül Dinçer

Eskişehir'e vardılar

UDKF ANDI

Kadınların ekonomik, politik, medeni ve toplumsal haklarını savunmaya, çocuklarımızın ve gelecek kuşakların mutlu ve uyumlu bir geleceği için, mutluluğu için uyumlu bir şekilde savaşmaya, dünyanın her yanında gerçek demokrasinin kurulabilmesi ve bütün biçimleri ile faşizmin bir daha geri gelmemek üzere dünya üzerinden silinmesi uğruna yorulmaksızın savaş vermeye and içeriz.

Kadınların Sesi Dergisi — Sahibi: Berla Onger — Sorumlu Yazışleri Müdürü: Berrin Uyar — Adres: Babıali Cad. Tasvire Han, Kat: 2 No: 26 Cağaloğlu - İstanbul — Fiyatı: 10 TL. — Abone Fiyatları: Yurtiçi: 1 yıllık 55 TL., 6 aylık 30 TL., Yurtdışı: 15 DM — Film: Gözlem Baskı Karacc-Ofset — Türkiye Dağıtımı: Temel Dağıtım — Posta çeki hesap No: 110906 — Son baskı tarihi: 22.8.1979

CİNAYET ODAĞI
MHP AÇIK, NEDEN
İKD KAPALI?

Çünkü, İKD
ANALARA İŞ
ÇOCUKLARA KREŞ
DEDİ..